Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 23 juni 2012

ACHTERGROND
3 Ouders op afstand

KUNST
5 Het oog van Egberdien

SUCCESVERHAAL
14 De Ritz: IJsfabriek wordt dorp

Promotie Annemarie Marchena

Detentie van jeugdigen in Curaçao

In 2011 werden in Curaçao nieuwe jeugdstraffen ingevoerd. De wettelijke regels voor jonge gedetineerden in Curaçao zijn echter nog niet herzien. Zij zijn sterk verouderd en deels in strijd met internationaal recht.

Tekst: Judice Ledeboer Foto: Ken Wong

Dat stelt mr. Annemarie Marchena-Slot in haar proefschrift 'Detentie van jeugdigen in Curaçao'. Zij promoveerde op 8 juni 2012 aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en op 21 juni aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen. "Mijn promotor is prof. mr. Hans de Doelder, hoogleraar strafrecht en strafprocesrecht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Vandaar Rotterdam. Maar mijn onderzoek gaat over Curaçao, dus wilde ik mijn promotie ook hier doen", legt de promovenda uit.

De nieuwbakken doctor is sinds 2003 als wetenschappelijk medewerker straf(proces)recht verbonden aan de University of Curaçao. Daar vervult zij inmiddels enkele jaren de rol van vice-decaan. In de loop der jaren publiceerde zij verscheidene malen over het jeugdstrafrecht in de Nederlandse Antillen.

Ze is op Curaçao geboren en in Nederland getogen. Na haar eindexamen gymnasium wilde ze haar geboorte-eiland leren kennen en droomde ze van een leven in de tropen. Ze kende Aruba omdat daar familie van haar woont, maar Curaçao kende ze niet. "Ik had zin in het buitenland", zegt ze, "en toen ik er achter kwam dat ik op Curaçao een universitaire rechtenstudie kon doen ben ik naar Curaçao gegaan.

Drijfveer

Haar drijfveer om op Curaçao te gaan studeren was dat zij Curaçao, haar geboorte-eiland wilde leren kennen. "Ik had ooit het boek 'Dubbelspel' van auteur Frank Martinus Arion gelezen en wat ik daarin las intrigeerde me", vertelt Marchena. "Mijn moeder is van Aruba, mijn vader is een Nederlander en ik wilde weten 'waar mijn navelstreng begraven ligt' - 'kaminda mi lombrishi ta derá'."

Na haar studie, ze studeerde af in 2002, ging ze bij de stichting JURDOC (Juridische Documentatie) werken. Doelstelling van deze stichting is om wetgeving en jurisprudentie van de Nederlandse Antillen en Aruba toegankelijk te maken voor verschillende doelgroepen binnen en buiten de Nederlandse Antillen en Aruba. Vanaf 2003 werkt ze als docent aan de University of Curaçao maar dan moest ze wel promoveren. "Ik vond dat een van

> 'Bij kinderen hoort ook in het strafrecht in de sanctiekeuze het belang van het kind altijd voorop te staan'

de meest aantrekkelijke aspecten van deze baan. Ik houd van onderzoek doen. Ik werd aangespoord om het op het gebied van jeugdrecht te doen. Ik zou er iets mee kunnen betekenen voor het eiland, al is het om aandacht te vragen voor 'iets'. Ik moest niet de illusie hebben dat het onderzoek een grote impact zou hebben, maar ik zou in ieder geval een bepaald licht op een thema/probleem kunnen laten schijnen. Nu wordt duidelijk hoe dankbaar mijn onderwerp is: Detentie van jeugdigen op Curaçao."

Jeugdstrafrecht

Haar eerste ervaringen op het gebied van strafrecht waren toen zij bij het Gemeenschappelijk Hof van Justitie stage liep als strafgriffier. "Ik mocht een kleine paper schrijven over het verschil tussen het Antilliaanse en Nederlandse jeugdstrafrecht. Er werd gezegd dat hier geen jeugdstrafrecht was en sommigen beweren dat dat er nog steeds niet is. Dat is dus niet waar. Er zijn wel degelijk wettelijke bepalingen over jeugdstrafrecht geschreven. Er is wetgeving over jeugdstrafrecht. Het enige is dat het Antilliaanse jeugdstrafrecht oud was. Het was geënt op Nederlandse wetgeving van begin 20e eeuw en het is hier in 1925 ingevoerd. Naar mijn mening werd daar niet alles uitgehaald dat erin zat. Er waren hier bijvoorbeeld geen gesloten jeugdinrichtingen." In 1949 werd het GOG opgericht, waar tegenwoordig overwegend jeugdigen met een jeugdbeschermingsmaatregel zitten. Zij zijn 'onder toezicht gesteld'(OTS) met uithuisplaatsing. Tot 2011 zaten er ook jeugdigen met een TBR-maatregel (opvoedkundige vrijheidsbeneming).

Direct na de eeuwwisseling zijn de gesloten cellen bij het GOG gesloten omdat ze werden afgekeurd. Ze voldeden niet meer aan de eisen voor kindvriendelijke behandeling.

In 2007 werden er in een pand naast Brasami gesloten plaatsen gecreëerd. Deze behoren bij het GOG. In de tussentijd werden jongeren die niet meer te handhaven waren in de gevangenis ondergebracht. Daar werden ze bij de FOBA (afdeling voor forensische observatie en begeleiding) geplaatst. Dit was toen de beste keuze. Het is een kleine afdeling binnen de strafgevangenis, er zijn éénpersoonscellen en er is meer personeel beschikbaar zodat er meer toezicht en aandacht mogelijk is.

Begin 2007 diende zich een zaak aan waarbij een 14-jarige zat opgesloten in de FOBA in het kader van voorarrest, maar het verdrag van de rechten van het kind stond in de weg. Sinds 1998 geldt het kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties ook in de Nederlandse Antillen en nu dus ook op Curaçao. De jonge verdachte moest elders ondergebracht worden en dat vormde de impuls om die nieuwe GOG-plaatsen te creëren bij Brasami.

Annemarie Marchena

Het proefschrift van de promovenda stelt twee vragen: Welke plaats neemt detentie van jeugdigen in, in het oude en nieuwe sanctiestelsel voor jeugdigen in Curaçao en in hoeverre voldoet de wetgeving en in het bijzonder de detentievoorschriften aan de eisen van het internationale recht? "Binnen het jeugdsanctiestelsel hoort detentie het laatste middel zijn. Opsluiting is de zwaarste straf die iemand kan krijgen", legt Marchena uit. "Bij kinderen hoort ook in het strafrecht in de sanctiekeuze het belang van het kind altijd voorop te staan. Daardoor is het jeugdstrafrecht meer gericht op preventie dan vergelding omdat er een opvoedkundige dimensie meespeelt."

Vanuit gedragskundige invalshoek is er meer kans om verandering te bewerkstelligen en om impact te hebben. Het oude recht kende echter drie echte jeugdsancties: berisping door de rechter, een geldboete en terbeschikkingstelling van de regering (TBR), opsluiting dus. TBR was bedoeld als heropvoeding. Dit was begin 20e eeuw de gedachte: alles staat of valt met opvoeding. Het idee erachter was dat kinderen vaak slachtoffer zijn van hun omgeving, dus haal ze uit hun 'verderfelijke' omgeving. De nieuwe strafwetgeving geeft meer verschillende sancties: taakstraffen, werk/leer straffen, gedragsbeïnvloedende maatregelen en meer combinaties. Kortom, veel meer opties.

Waar is het onderzoek van Marchena op toegespitst? Marchena: "Het Openbaar Ministerie vervolgt alleen zwaardere zaken, zoals drugsdelicten, wapendelicten, levensdelicten en complexe diefstallen. Onze perceptie is daardoor gekleurd, want geregistreerde misdaad van jeugdigen gaat over genoemde delicten. Ander criminologisch onderzoek beschrijft een geweldsspiraal waarbij verdachten steeds jonger zijn en ook in sociologische bronnen vind je dat terug."

"In mijn proefschrift heb ik ook de context van het Antilliaanse jeugdrechtonderzoek opgenomen en ben daarvoor in sociologische en criminologische literatuur gedoken. Daaruit kwam naar voren dat veel jeugdigen hier moeilijkheden hebben om verantwoordelijkheid te nemen, vooral degenen die uit een minder sociaal welvarende klasse komen. Veel jeugdige verdachten blijken uit gezinnen met sociale problemen te komen, vaak één-oudergezinnen, ouders met crimineel gedrag en mishandeling (al of niet van de kinderen). Veel van deze jongeren hebben ontzettend veel problemen op hun bordje. Ik vond dit interessant omdat, toen men het kinderrechtenverdrag opmaakte, er kritiek kwam. Er zit een noordelijk/westers kindbeeld achter en in hoeverre sluit dit aan op de realiteit en het recht in Curaçao?"

"Uit mijn onderzoek bleek dat de wetgever wel duidelijk het noordelijk/westerse kindbeeld nastreeft. En als je kijkt naar die groep waaruit die jonge verdachten voortkomen zie je het kindbeeld niet overal terug. Wel in de wetgeving. Voor bepaalde bevolkingslagen waar de jeugdige daders uit komen staat het kindbeeld van het recht ver af van de realiteit. Een van mijn conclusies is dan ook de volgende: in het huidige sanctiepakket van jeugdigen zou detentie veel meer het laatste middel kunnen zijn, afhankelijk van hoe men in de praktijk hiermee omgaat. Ik snijd in mijn onderzoek ook punten van kritiek aan, bijvoorbeeld dat we nog steeds wettelijk de mogelijkheid hebben om jeugdigen als volwassenen te straffen. Ik zou graag zien dat dat uit de wet gaat. Het kinderrechtencomité dringt er al lang op aan dat dit afgeschaft wordt. Mijn pleidooi is om over te gaan naar een vrijheidsbenemende jeugdsanctie en daar binnen verschillende mogelijkheden te creëren. Er moet toch vanuit pedagogische kant worden ingestoken en er moeten faciliteiten worden aangeboden."

"Mijn aanbevelingen: investeer in jeugdvoorzieningen, waaronder een (gesloten) jeugdinrichting, herziening van de uitvoeringswetgeving voor detentie, alle jeugdigen (tot 18 jaar, toen ze een bepaald feit pleegden) een jeugdsanctie, onderzoek naar mogelijkheden voor adolescenten strafrecht (vanaf 18 tot 23 jaar) en tijdens detentie moet er aan ontwikkeling en ontplooiing gewerkt worden. Strafrecht is altijd het sluitstuk en detentie is het laatste middel om in te zetten als alle andere maatregelen hebben gefaald."

Herziening

In 2011 werden in Curaçao nieuwe jeugdstraffen ingevoerd. De wettelijke regels voor jonge gedetineerden in Curaçao zijn echter nog niet herzien.

In haar proefschrift neemt Marchena-Slot de straffen in zowel het oude als het nieuwe jeugdsanctiestelsel van Curaçao onder de loep. Zij onderzocht welke plaats vrijheidsbeneming inneemt binnen beide sanctiestelsels. Zij onderzocht ook in hoeverre de wetgeving, vooral de detentievoorschriften, voldoet aan de internationale normen.

Marchena-Slot concludeert dat de uitvoeringsregelgeving als het gaat om de vrijheidsbeneming van jeugdigen, ernstig is verouderd op Curaçao. Deze is nog gebaseerd op het oude Antilliaanse (jeugd)sanctiestelsel van 1925. Op een aantal essentiële punten, zoals disciplinaire sancties en het recht op beklag, is deze in strijd met geldend internationaal recht. Dit geldt ook voor de wetgeving die in de Sentro di Detenshon i Korekshon di Kòrsou-gevangenis op jongeren wordt toegepast. Deze faciliteit, vroeger bekend staand als Koraal Specht, is (hoofdzakelijk) voor volwassenen bestemd.

Het sanctiepakket voor jeugdigen in het nieuwe Wetboek van Strafrecht van Curaçao (2011) kent aanzienlijk meer mogelijkheden dan het oude Antilliaanse jeugdrecht. Hierdoor kan het doel van de vrijheidsbeneming van jeugdigen meer tot zijn recht komen. Daarbij zijn er in de huidige wetgeving meer waarborgen voor een detentie van zo kort mogelijke duur.

In hoeverre de nieuwe sanctiemogelijkheden voor jeugdigen daadwerkelijk een verbetering bewerkstelligen is echter afhankelijk van de toepassing in de praktijk. Marchena-Slot beveelt onder meer aan in jeugdvoorzieningen te investeren, de uitvoeringswetgeving voor detentie (van jeugdigen) te herzien en over te stappen op één vrijheidsbenemende jeugdsanctie. Verder raadt zij aan alle jeugdigen (tot 18 jaar) een jeugdsanctie te geven en de mogelijkheden voor adolescentenstrafrecht (vanaf 18 jaar) te onderzoeken.

ÑAPA 2012
Nr. 25

INHOUD

1
Promotie
Annemarie Marchena
2
Spotlight
3
Ouders op afstand
4
Gezondheid
5
Het oog van
Egberdien
6
Cultuur
7
Literatuur
8
Varia
Puzzels
9
Eten&Drinken
10
Fort Zeelandia
wordt pretcentrum
11
Business
Columns
12
Business
Rubrieken
13
In bedrijf
14
Succesverhaal
De Ritz

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Stephanie Heyer
Aan deze Ñapa
werkten mee:
AVVB
Marja Berk
Marius Bremmer
CVF
Monique Casimiri
Verele Ghering
Hans de Haan
Margot Hack
Erik van Kampen
Brede Kristensen
Shakti-Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Milangela Plate
Jan de Ruijter
Stimul-IT
Hans Vaders
William ten Veen
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning
Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Shon May Henriquez:

Renaissance-vrouw van Curaçao

'Kunst en toneel waren voor haar het onbenoembare dat haar gelukkig maakte. Het was verbeelding en verwoording'

Tekst: Verele Ghering

Onlangs verscheen het boek 'Shon May, Renaissance woman of Curaçao', geschreven door Josette Capriles-Goldish in het Engels en, vertaald door Nils de Paula, in het Papiaments. In 2009 verscheen van haar hand ook 'Once Jews: Stories of Caribbean Sephardim'.

De schrijfster is op Curaçao geboren, kent de gemeenschap en schrijft heel toegankelijk. Bij het lezen van de titel weet een ieder meteen dat het over Shon May Henriquez gaat. Ook de term 'Renaissance woman' is goed gekozen. Deze term geeft onder meer aan dat deze persoon goed opgevoed en opgeleid is, aan cultuur doet, kunst en wetenschap een warm hart toedraagt, dapper is, uitblinkt en van volhouden weet. Josette Capriles documenteert en beschrijft het leven van Henriquez nauwkeurig en overzichtelijk in vier hoofdstukken - In the beginning, Marriage and Self Development, Painting and Sculpture, The written word - de verschillende etappes in Shon May's leven, jong, de tienerjaren, de artistieke periode en het ouder worden. De lezer krijgt een goed inzicht in de kunst- en theaterwereld op Curaçao tussen 1915 en 2000.

Shon May Henriquez wordt geboren op 6 mei 1915. In het eerste hoofdstuk wordt verteld wie haar ouders en grootouders waren, hun sociale status en hoe zij opgroeit met haar twee jaar oudere zus Yvonne. In 1919 koopt haar grootmoeder van moeders kant, Emma Lopez Penha Maduro, liefkozend 'Mamachi' genoemd, plantage Bloemhof, wat toen een water/laraha-plantage was, om met de hele familie van het buitenleven te genieten; in 1922 koopt haar vader een mooi pand aan de Scharlooweg 102. May geniet van jongs af aan van Bloemhof en dat zal heel belangrijk blijven voor haar, ook in haar getrouwde en artistieke leven. De beide dochters krijgen onderricht thuis en het is vooral dominee Hendrik Eldermans die haar de ogen opent voor wereldliteratuur, kunst, filosofie en religie. Vanaf haar tiende, tekende en schilderde ze veel en dominee Eldermans stimuleert haar hierin. Op 15-jarige leeftijd tekent ze een portret van hem en geeft het hem om haar respect te tonen.

May Henriquez

In 1935 trouwt ze met Max Henriquez, wiens ouders in Venezuela wonen. Hij gaat in Parijs op internaat en volgt daarna zijn ingenieursopleiding aan de École Nationale Supérieure des Mines de Paris, opgericht in 1783 door koning Louis XVI, één van de meest prominente ingenieursopleidingen van Frankrijk. Max Henriquez werkt voor de Shell in Mene Grande, Venezuela, waar ze dan gaan wonen na hun trouwen. Voor May staat dit in scherp contrast met het stijlvol wonen op Scharloo. Ze mist Curaçao en haar thuis. In 1938 wordt Max gedurende zes maanden naar Nederland gestuurd voor zijn werk bij de Shell. Vervolgens wil men hem naar Oost-Europa sturen, maar gezien de oorlogsdreiging leek dat niet verstandig. Zijn schoonvader biedt hem een baan aan bij de Maduro & Curiel's Bank op Curaçao. May was erg blij weer terug te zijn op haar geboorte-eiland. Ze bouwen hun huis op het erf van Bloemhof.

Ze was een volwassen vrouw geworden, maar het kind in haar bleef doorschemeren, erop gericht vernieuwend jong te blijven. Kunst was voor haar het onbenoembare dat haar gelukkig maakte. Het was verbeelding en verwoording voor haar. De Tweede Wereldoorlog brak uit, dus kon zij niet meer naar Parijs om te genieten van alle kunstuitingen of het theater daar. In die periode ontvingen Chris en Lucila Engels aan het Molenplein op de bovenverdieping meerdere personen die zich konden uiten in verschillende kunstvormen, zoals poëzie, schilderen, beeldhouwen, en musiceren. Een ieder kon improviseren en creëren en May voelde zich er helemaal in haar element. Ze publiceerde ook wat poëzie in het tijdschrift 'De Stoep', opgericht door Chris Engels en Frits van der Molen bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog. In 1945 maakt ze een olieverfschilderij van haar dochter Diane.

Reikhalzend maar ook eerst schoorvoetend stelt ze zich open voor al het nieuwe aan associaties, invloeden en stijlverbanden. In 1947 begint ze voor het eerst te beeldhouwen, maar wil ze formele instructies krijgen. Ze gaat naar Caracas om bij de Spanjaard Ernest Maragall i Noble lessen te nemen op de Academia de Bellas Artes. Terug op Curaçao richt ze het koetshuis in als haar studio. Velen kwamen langs, kijken en praten. Ze speelde geen bridge of canasta, of hield 'tea parties', zij was anders. Haar voortdurende drang om te vernieuwen met vormen en materiaal, maakte haar bijzonder. Haar werk is haar biografisch document. Ze vereeuwigde haar 'yaya' in meerdere media.

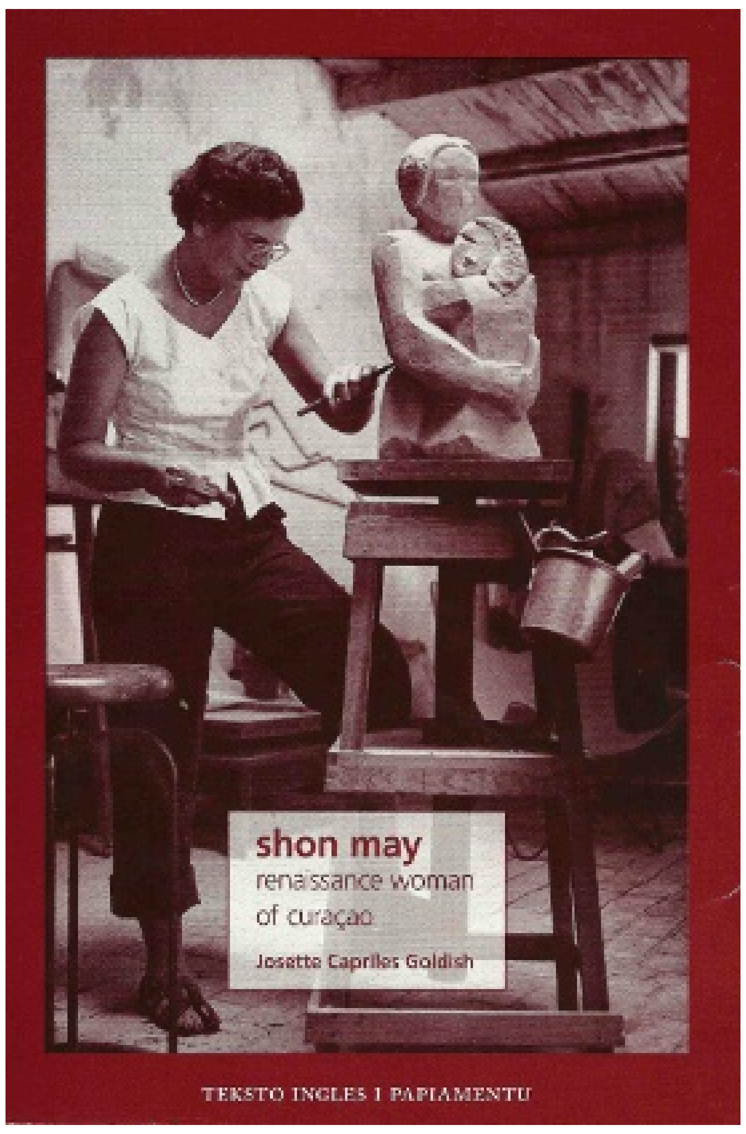

Deze multi-getalenteerde vrouw omarmde de beeldende kunst, de podiumkunsten en de literatuur. In 1948 maakt ze het beeld 'Hamber' na de na-oorlogse gruwelbeelden. In 1949 introduceert Chris Engels haar bij jonkheer Willem Sandberg, directeur van het toonaangevende Stedelijk Museum Amsterdam. Sandberg introduceert haar weer bij de beroemde Belarus-Franse beeldhouwer Osip Zadkine (1890-1967) die voornamelijk in Parijs werkte. May Henriquez ging bij hem in de leer. De familie Henriquez hield veel van Parijs en ze namen vaak hun intrek in Le Grand Hôtel aan de Place de l'Opera. May had moeite om zich energizijds op te tutten voor 'le grand Paris' en anderzijds als kunstenares zich in jeans te kleden als ze naar de studio van Zadkine ging. Je kunt duidelijk in Shon May's kunstwerken de invloed van Zadkine zien: kubistische geometrische vormen met emotionele elementen. Haar tweede dochter Nicole wordt geboren in 1955 en in 1956 maakt ze 'Mama ku yu' in mahonie.

In 1951 wordt de eerste tentoonstelling van hedendaagse kunst gehouden op de bovenverdieping van een school in Scharloo met de titel: 'De Trap op'. Dit wordt beschouwd als het begin van de Moderne Kunst. In 1956 - ze noemden zich nu de Getrapten - is er weer een moderne-kunst-tentoonstelling, nu in Bloemhof met als titel 'De nieuwe trap'.

May en Max kopen nu steeds meer kunst in binnen- en buitenland, voornamelijk avant-garde-kunst. May Henriquez ontwikkelt zich als mecenas voor meerdere kunstenaars, waaronder Nepomuceno. In 1959 opent May de art gallery 'De Boog' in Punda met Barbara Smeets en Ben Smit met voornamelijk expressionistisch werk uit Nederland, maar ook met lokale kunstwerken. Deze gallery sluit haar deuren in 1964 maar Landhuis Bloemhof opent in 1966.

Het geschreven woord
Zoals bij de meeste Sefardische families op Curaçao, sprak ook May Papiaments van huis uit. Natuurlijk sprak ze ook Nederlands, Engels, Spaans en Frans, maar Papiaments was haar favoriete taal om zich in uit te drukken. Ze hield echt van het Papiaments, zowel voor haar gedichten als voor toneelwerk. Ze was al actief in de Stichting Wetenschappelijke Bibliotheek, toen ze in 1947 'The Monkey's Paw' ('E Pia di Makaku') van W.W. Jakobs vertaalde naar het Papiaments.

In 1948 werd Sticusa (Stichting Culturele Samenwerking) in Nederland in het leven geroepen met als counterpart op het eiland het CCC (Cultureel Centrum Curaçao). Ook hierin werd zij actief. In 1951 werd een theater-comité opgericht. Toen regisseur Paul Storm kwam, zag zij een gat in de markt. De lokale bevolking kon veel beter genieten van een toneelstuk, als het in het Papiaments was. Ze gaat toneelstukken van onder anderen Molière, Shaw en Sartre vertalen en aanpassen, maar ook Bokaal aan de lippen van Cola Debrot. Verder schreef ze ook de kinderverhalenbundel Yaya ta konta, kuenta piki aki ku aya (1981).

Maar ik zal niet alles verklappen, u moet zeker het boek kopen. Het neemt u mee in de tijd. Haar bijdrage aan deze gemeenschap is onuitwisbaar, om nooit te vergeten.

'Shon May, Renaissance woman of Curaçao', geschreven door Josette Capriles-Goldish. Engels/Papiaments, vertaald naar het Papiaments door Nils de Paula, drukkerij De Curaçaosche Courant, layout design Irving Schenker, 2011, ISBN 978-99904-I-476-9.

Foto van de week

Een groep motorrijders van Vento Curacao was begin mei in Hawaii. Op Panalu'u Black Sand Beach op Big Island, lag een redelijk grote wilde zeeschilpad lekker te zonnen. Franklin Kirindongo durfde het wel aan om hem even aan te raken, Siegmond van Lamoen maakte de foto.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

Vroeg opstaan

Monique Casimiri

Vroeg opstaan. Ik heb er een haat-liefde-verhouding mee. Ik ben een ochtendmens. Dus sta ik graag op tijd op, omdat ik dan het meeste werk verzet krijg. Maar als die wekker gaat wil ik hem het liefste door de kamer heen gooien in de hoop dat hij een pijnlijke dood heeft en mij nooit meer wakker maakt. Ook mijn zoon heeft de neiging om ons op onchristelijke tijden wakker te maken. Om hem nou ook door die kamer heen te gooien gaat wat ver, maar het gevoel is er niet minder om. Mijn hele lijf schreeuwt: ik wil nog doorslapen. Vooral in de winter is dit een probleem. Het is buiten nog donker en in de kamer is het koud. Onder de dekens is het warm. Mijn bioritme loopt niet gelijk met het ecoritme. Op de Antillen had ik er geen last van. Als klein kind op Bonaire was ik altijd vroeg wakker, als ik de verhalen mag geloven. Zo vroeg dat mijn vader met mij over het eiland ging rondrijden. Schelpen zoeken bij Witte Pan. Ook op Curaçao was het geen probleem. Om zes uur opstaan was heel gewoon. School begon om half acht, dus je moest wel. Vroeg opstaan, onder die te koude douche, in de auto en naar school.

Tegen de tijd dat ik begon uit te gaan werd het iets moeilijker om op te staan, maar ook nu stond ik liever vroeg op om nog wat te studeren, dan dat ik later in de avond doorging.

In Nederland lukt het niet. In de zomer wil het nog wel eens lukken om uit mezelf wakker te worden. Bij mooi weer, als de vogels fluiten, de zon door de gordijnen heen op mijn gezicht schijnt en onze kleine nog in zijn eigen bed ligt. Voorwaarde is wel dat ik de avond van te voren op tijd in bed lig en dat ik een rustige nacht heb.

De meeste maanden van het jaar wil het niet lukken om op tijd op te staan. Dat gevoel van vroeger is er niet meer. Ik vloek en zucht wanneer ik die wekker hoor. Mijn man vloekt en zucht de volgende vier keer als ik op snooze heb gedrukt.

Te laat komen tijdens je studie, waardoor je een college mist is niet zo erg. Drie keer in één week te laat komen op je werk, dat vonden ze wel een probleem. Mijn leidinggevende bood aan mij elke ochtend te bellen. Nu vond ik mijn leidinggevende toen best aardig, maar om zeven uur in de ochtend ietwat te veel van het goeie. Dus om niet met een pesthumeur op mijn werk te komen heb ik hier vriendelijk voor bedankt.

Ik heb nog geprobeerd om mijn leidinggevende uit te leggen dat op tijd komen 'not done' is voor een Antilliaan. Als Marokkanen hun hoofddoek op mogen houden en Joden hun keppeltje, waarom mogen wij dan niet te laat komen? Ik heb hem zelfs aangeboden: geef mij maar een klas met alle Antillianen, dan heeft niemand meer een probleem.

Twee wekkers boden uiteindelijk uitkomst. De één kon ik nog op snooze zetten, de tweede... stond aan de andere kant van de kamer.

Dubbele gevoelens en dilemma’s

Ouders op afstand

Men leeft tegenwoordig steeds langer, het aantal ouderen groeit daardoor gestaag en zo ook het aantal mensen dat zich op enig moment in hun leven geconfronteerd ziet met dilemma's omtrent de zorg voor hun ouder wordende (groot) ouders.

Tekst: Milangela Plate

U maakt zich bezorgd om uw (groot)moeder die alleen woont; is zij wel veilig, kan ze zich nog wel alleen redden en verzorgt ze zichzelf nog wel goed? En hoe moet het als ze plotseling naar het ziekenhuis moet? Wanneer uw moeder geheugenproblemen heeft, vraagt u zich wellicht af of zij wel alles vertelt wat van belang is, bijvoorbeeld na een bezoek aan de huisarts. Ook kan de vraag rijzen of zij de eigen beperkingen niet verbergt om opname in een verzorgingstehuis of verpleeghuis te voorkomen. Maar ook wanneer uw moeder reeds in een tehuis woont, blijft u zich zorgen maken over haar welzijn; krijgt zij wel voldoende aandacht, wordt ze wel goed verzorgd, moet u niet vaker langsgaan?

De zojuist genoemde zorgen kunnen al zwaar genoeg zijn wanneer onze ouders in de buurt wonen, maar worden nog eens nijpender wanneer men te maken heeft met ouders die op grote geografische afstand van u verwijderd zijn. In de Cariben hebben veel mensen hiermee te maken. Op onze eilanden is het immers gebruikelijk dat kinderen al vroeg het ouderlijk nest verlaten voor een beroepsopleiding en een zelfstandig bestaan in Nederland, de Verenigde Staten of elders.

Eenmaal afgestudeerd blijven deze kinderen vaak in het buitenland om werkervaring op te doen of om carrièrekansen te grijpen. Ondertussen bouwen zij aldaar een vriendenkring op, trouwen en vormen een eigen gezin. Deze (jong)volwassenen komen voor grote vraagtekens te staan, naarmate hun ouders, die veelal 9000 km verderop zijn blijven wonen, ouder worden en zich geconfronteerd zien met ouderdomskwalen of verminderde gezondheid. Zij gaan zich onder meer afvragen of zij moeten remigreren, of zij weer zullen kunnen aarden in het land van herkomst en of de partner überhaupt mee wil gaan. Het zal soms ook moeilijk blijken om te overzien wat de gevolgen zullen zijn voor het eigen leven of het eigen gezin. Wanneer men besluit niet terug te keren, dan rijst alsnog de vraag hoe men de zorg op afstand het beste kan organiseren.

Langdurig en onbetaald zorgen voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander familielid, vriend of kennis, wordt mantelzorg of familiezorg genoemd. Een mantelzorger is geen beroepsmatige zorgverlener, de zorg wordt verleend omdat men een persoonlijke band heeft met degene voor wie men zorgt. De GGD schat dat 12 procent van de bevolking op Curaçao mantelzorg verleent. Hoeveel mensen mantelzorgers op afstand zijn, is niet bekend.

Mantelzorgers op afstand geven meestal aan dat zij het gevoel hebben in tweeën gereten te worden. Vooral wanneer er plotseling sprake is van een crisissituatie of levensgevaar bij één van de ouders, terwijl de mantelzorger niet op stel en sprong weg kan. Veel voorkomende obstakels zijn daarbij werkverplichtingen, eigen gezondheidsproblemen of het op dat moment niet beschikbaar/betaalbaar zijn van vliegtickets. Men kan zich indenken dat de mantelzorger op afstand dan de angst bekruipt of hij/zij nog wel op tijd zal zijn om diens naaste in leven terug te zien.

Dergelijke benauwende situaties of vooruitzichten kunnen ertoe leiden dat mensen ten koste van hun eigen opgebouwde leven, relatie of baan ervoor kiezen om terug te keren en te gaan zorgen voor hun (groot)ouders. De meeste mantelzorgers blijken echter hoe dan ook geen spijt te hebben van hun besluit. Velen geven aan dat mantelzorg behoorlijk pittig kan zijn, maar dat zij blij zijn dat ze er voor de ander kunnen zijn. Angst voor schuldgevoelens en berouw indien men niet terugkeert wegen ook zwaar mee in de keuze voor remigratie, evenals de persoonlijke wens om zorg te dragen voor een goede oude dag, te meer daar hun ouders veel voor hen hebben gedaan.

Ouder worden in het buitenland

Niet alleen de mantelzorgers komen op enig moment voor vraagtekens te staan als gevolg van veroudering van hun ouders. Caribische ouderen, woonachtig in het buitenland, leven vaak met dubbele gevoelens en krijgen soms evengoed te maken met dilemma's. Eén daarvan is het terugkeerdilemma: enerzijds missen zij hun eigen land, anderzijds zijn zij verbonden aan het land waar zij jarenlang wonen. Ondanks een sterke terugkeerwens bij een deel van deze ouderen, blijkt het merendeel van hen uiteindelijk toch in Nederland de oude dag door te brengen. Redenen hiertoe zijn:

Het feit dat de kinderen en kleinkinderen in Nederland wonen. De nabijheid bij hun (klein)kinderen is vooral voor vrouwen belangrijk.
Onvoldoende financiële middelen om terug te keren of angst voor verlies aan inkomen.
De veronderstelling dat de kwaliteit van de medische zorg in Nederland beter is, dan het geval is in het land van herkomst.
Een beperkt of instabiel sociaal netwerk in het land van herkomst door de lange afwezigheid of gebroken families in het land van herkomst, waardoor men bij remigratie vreest voor vereenzaming of conflictsituaties.

Ongeveer 30 procent van de Caribische ouderen in Nederland wil het liefst pendelen tussen hun land van herkomst en Nederland. Dat wil zeggen dat zij een deel van het jaar doorbrengen in het land van herkomst en het andere deel van het jaar in Nederland. Onderzoek laat zien dat pendelen het welzijn van ouderen verbetert, doordat ouderen tijdens hun verblijf in het land van herkomst even de batterij opladen. De ouderen blijken in het land van herkomst meestal actiever te zijn dan in Nederland. Pendelende ouderen rapporteren tevens minder gevoelens van eenzaamheid.

Het alternatief ‘pendelen’, heeft echter ook zijn keerzijde. Veel ouderen hebben geen volledige AOW opgebouwd, wat betekent dat zij onder het bestaansminimum zitten. Zij hebben de mogelijkheid om een aanvullende bijstandsuitkering aan te vragen. Echter, wanneer men deze uitkering ontvangt, mag men slechts een beperkt aantal weken per jaar op vakantie naar het geboorteland. Ouderen die het zich kunnen permitteren besluiten om die reden geen aanvullende uitkering aan te vragen om de vrijheid om te pendelen te behouden.

Zorgplichtdilemma

Bij sommige ouderen heerst de verwachting of hoop dat de kinderen voor hen zullen zorgen als zij ouder worden en hun gezondheid te wensen overlaat. Tegelijkertijd wil men de kinderen niet onnodig belasten, omdat men zich realiseert dat de kinderen reeds worstelen met de combinatie werk, opleiding en gezin.

Kinderen voelen op hun beurt de (morele) verplichting en/of hebben de wens om voor hun ouders te zorgen, maar voelen tegelijk de druk van de realiteit van hun alledaagse leven. Dit is vooral het geval bij ‘sandwich-mantelzorgers’ die zorgen voor de eigen (chronisch zieke) kinderen enerzijds en anderzijds voor een (chronisch zieke) ouder. Wanneer de mantelzorger tijd besteedt aan de zorgtaken voor zijn vader/moeder op afstand, wordt zij bevangen door schuldgevoelens of angst om het eigen gezin tekort te doen en andere verantwoordelijkheden te verzaken. En wanneer zij zich richt op haar gezin, partner of baan, heeft zij het gevoel haar ouders te verwaarlozen. Dergelijke twijfels rond mantelzorg worden ook wel aangeduid met de term ‘zorgplichtdilemma’.

Gevolgen

De spagaat waarin mantelzorgers op afstand en/of hun zorgbehoeftige ouderen soms in terecht komen, kan leiden tot spanningsklachten, overbelasting, depressieve stemming, angstklachten en gevoelens van hulpeloosheid en machteloosheid.

Het komt helaas nog te vaak voor dat zowel ouderen als mantelzorgers (op afstand) niet of te laat om hulp vragen, met alle gevolgen van dien. Hier liggen meestal verschillende oorzaken aan ten grondslag. Het komt bijvoorbeeld geregeld voor dat (de noodzaak voor) hulp van buitenaf lange tijd wordt ontkend of afgehouden, hetzij uit schaamte (bijvoorbeeld in geval van dementie) of vanwege een grote behoefte van de oudere om onafhankelijk van anderen te blijven, ook al willen de kinderen nog zo graag helpen. Soms ligt dat anders en zoekt men bijvoorbeeld liever geen hulp om geen slecht woord te hoeven spreken over de kinderen die geen tijd hebben om te zorgen voor een ouder.

Onvoldoende kennis van de sociale kaart en het zorgaanbod in het land van herkomst, zijn eveneens veel voorkomende redenen waarom ouderen niet de hulp krijgen waar ze behoefte aan hebben en recht op hebben. Dit is vooral het geval bij ouderen die alleen zijn achtergebleven in hun land van herkomst of waarbij het gezin uit elkaar is gevallen door conflicten. Zij krijgen dan niet altijd die zorg waar zij behoefte aan hebben, omdat zij zich geen weg weten te banen in het versnipperde zorgaanbod en er niemand is om hen daarbij te begeleiden. In sommige landen zijn er case-managers, die in dergelijke gevallen kunnen worden ingezet. Dit zijn getrainde professionals met specifieke kennis van langdurige (ouderen)zorg en de sociale kaart. Een case-manager brengt de leefsituatie, zorgwensen en zorgbehoefte van de oudere in kaart en adviseert of organiseert zorg die daarop aansluit. Zij treedt op als contactpersoon en coördineert, adviseert en begeleidt ouderen of mantelzorgers naar de juiste zorginstellingen. Op Curaçao is deze mogelijkheid er nog niet als zodanig.

Zoeken naar oplossingen

Als mantelzorger op afstand worstelt men altijd met de vraag wanneer men persoonlijk aanwezig moet zijn en wanneer dat niet strikt noodzakelijk is. Mantelzorgers vinden daar elk op hun manier oplossingen voor. Velen geven aan dagelijks telefonisch contact te onderhouden of middels video-chat te communiceren. Dit stelt hen in staat te zien of horen hoe het met de ander gaat. Het frequente contact helpt deels gevoelens van eenzaamheid tegen te gaan.

In families, waarbij meerdere mantelzorgers in het buitenland wonen, worden hiertoe zelfs rouleersystemen bedacht: de zoon belt elke maandag en woensdag, de oudste dochter belt in het weekend en de jongste belt op de overige dagen. Wanneer er enkele mantelzorgers lokaal aanwezig zijn, kunnen deze eveneens de zorgtaken onderverdelen om elkaar te ontlasten: iemand draagt zorg voor het betalen van de rekening, een ander doet de huishouding en weer een ander zorgt voor de maaltijden. Als enig kind heeft men helaas niet de mogelijkheid met broers en zusters te overleggen over de zorg en aandacht voor de ouders. Men kan echter wel bij de ouders aankaarten dat men met deze vragen zit en dat men graag met hen wil bekijken welke (extra) hulp er voorhanden is. Gezamenlijk en tijdig zoeken naar oplossingen voor ervaren of gevreesde knelpunten in de mantelzorgtaken (op afstand) is een noodzaak.
Mantelzorgers doen er goed aan om zich tijdig te vergewissen van het zorgaanbod en de contactgegevens van de meest belangrijke instanties die er zijn op het gebied van ouderenzorg, zoals ziekenhuis, verzorgings- en verpleeghuis, dagopvang, respijtzorg en thuiszorg/wijkverpleging.

Essentiële informatie

Het is voorts ook aan te raden om te beschikken over kopieën van essentiële medische, financiële en juridische informatie van de oudere waar men voor zorgt. Denk hierbij aan de polis van zorgverzekering, ID, medische gegevens, wilsverklaringen, machtigingen, kortom alles wat nodig kan zijn in geval van crisis. Het is tevens raadzaam om, al is het incidenteel, een afspraak bij de huisarts of specialist bij te wonen om u op de hoogte te stellen van de meest relevante diagnoses / aandoeningen. Het kan anders lastig zijn om op een later tijdstip alsnog informatie te krijgen, in verband met privacy-regels / geheimhoudingsplicht van betreffende zorgverlener.

Deze inspanningen dragen ertoe bij dat mantelzorgers zelfs op afstand beter toegerust zijn voor hun mantelzorgtaken en voorbereid zijn op onverwachtse situaties. Vindt men een (klein en betrouwbaar) netwerk van mensen in de buurt van de oudere bereid om in geval van nood namens de mantelzorger op afstand bij te springen, dan is het hele vangnet voor de oudere al sterker.

Remigreren

Mariana* is 35 jaar geleden naar Nederland geëmigreerd en heeft daar haar leven opgebouwd: ze werkt, heeft een hecht band met haar dochters in Nederland en heeft daar een vriendenkring waar ze erg tevreden over is. Steeds vaker kreeg ze noodsignalen uit Curaçao. Haar moeder was dementerende en had steeds meer zorg nodig. Haar vader, die een chronische ziekte heeft, kan niet meer zorgen voor zijn echtgenote. Mariana maakte de keuze om te remigreren naar Curaçao om voor haar ouders te gaan zorgen. Terug op Curaçao kreeg ze het moeilijk. Ze was gewend aan een andere cultuur, andere omgangsvormen en kon als 55-jarige geen baan vinden. Daarbij stuitte ze op het feit dat oude vriendschappen waren verwaterd. Ook mist ze haar dochters. Desondanks is ze blij dat ze er kan zijn en haar ouders en familieleden kan steunen.

Pendelen

Wendell en Tania* zijn een Curaçaos koppel. Vijftien jaar geleden gingen ze voor studie naar Nederland en daarna zijn ze daar blijven wonen en hebben er hun leven opgebouwd. De ouders van Tania hebben op Curaçao een eigen zaak die veel tijd en energie vraagt. Voor de ouders wordt het steeds lastiger om dit vol te houden, maar financieel gezien hebben ze geen keuze. Ze willen geen hulp van buitenaf, maar alle kinderen zijn in het buitenland. Haar vader wil best naar Nederland komen, maar haar moeder wil absoluut op Curaçao blijven. Tania wil graag terug naar Curaçao om haar ouders te helpen. Zij zit echter in een spagaat tussen ouders op Curaçao, tegenover zussen, werk en studie in Nederland. Ze krijgt steeds meer heimwee en voelt zich hulpeloos.

De ouders van haar partner Wendell wonen eveneens op Curaçao. Zijn ouders willen graag naar Nederland en ook Wendell zelf wil in tegenstelling tot Tania graag in Nederland blijven, omdat één van zijn ouders een chronische ziekte heeft die in Nederland beter te behandelen is. Daarbij zitten al zijn broers in Nederland. Een andere belangrijke overweging is dat Wendell vreest dat hij niet meer kan aarden op Curaçao. Bovendien heeft hij in Nederland een goede en flexibele baan die hem de mogelijkheid biedt mantelzorgtaken te combineren met werk.

Dit koppel staat voor een onmogelijke keuze. Kies je voor Nederland of voor Curaçao en in hoeverre wil / kan je kiezen tussen zorgen voor je ouders, die van je partner en je eigen relatie en toekomst? Wendell en Tania lossen het nu op door enkele keren per jaar af te reizen naar Curaçao.

* Gefingeerde namen met het oog op de pricvacy

Medisch

Wetenswaardigheden in de geneeskunde (3)

Tekst: Hans de Haan

In de wereld van de geneeskunde blijft niets hetzelfde. Het is een kunde die continu in beweging is en de menswheid voortdurend weet te verrassen met nieuwe vindingen en ontdekkingen. De uitdagingen binnen deze veelzijdige wetenschap zijn dan ook ontelbaar en stimuleren onderzoekers over de hele wereld om deze uitdagingen aan te gaan. Hier volgt weer een selectie van de resultaten van recent wetenschappelijk en/of praktisch onderzoek, deze keer op het gebied van voeding en de gevolgen ervan.

Soort dieet maakt niet uit

Nieuw Amerikaans onderzoek wijst uit dat het niet belangrijk is wat voor soort dieet je volgt als je wilt afvallen. Alleen de calorieën tellen en daarbij maakt het niet uit waar ze vandaan komen. Dit blijkt uit een recente publicatie in de American Journal of Clinical Nutrition. De studie vergeleek vier toonaangevende afvalmethoden met uiteenlopende verhoudingen tussen vet, koolhydraten en eiwitten. Er bleek geen verschil te zijn in de mate van gewichtsverlies of de afname van het vetpercentage. In het onderzoek kregen een paar honderd mensen met overgewicht willekeurig één van de vier diëten toegediend. Ze waren zo samengesteld dat de deelnemers 750 kilocalorieën per dag minder zouden consumeren. Een half en twee jaar na het begin van het dieet werden het gewicht en het vetpercentage gemeten. Gemiddeld waren de deelnemers na zes maanden 4,1 kg vet en 2,3 kg spiermassa kwijtgeraakt. Na twee jaar resteerde onder de volhouders een verlies aan gewicht van gemiddeld 3,6 kg, waarbij de onderzoekers aantekenen dat sommigen hun dieet uit eigen beweging na verloop van tijd hadden aangepast. Uit het verloop blijkt dat de deelnemers gemiddeld even succesvol waren, ongeacht het dieet dat ze hadden gekregen. In dat opzicht kunnen degenen die willen afvallen gewoon maar het best een dieet kiezen dat bij hen past, omdat dan de kans het grootst is dat ze het volhouden.

Hersenen krimpen door fastfood

Het eten van vette voeding zorgt ervoor dat onze hersenen krimpen. Dat bleek uit een onderzoek dat onlangs is gepubliceerd in het wetenschappelijke tijdschift Neurology.

In een dieet met veel fastfood zit veel verzadigd vet dat slecht is voor de doorbloeding van het brein. Ook zitten er maar weinig vitamines B, C, D en E in dergelijk voedsel, waardoor de hersenen krimpen, zoals dat ook bij de Ziekte van Alzheimer gebeurt.

Mensen die juist veel van deze vitamines en omega-3 vetten binnenkrijgen, hebben een relatief groot brein, omdat deze stoffen de bloedvaten in de hersenen stimuleren, aldus de leider van het onderzoek, neuroloog Gene Bowman. De resultaten komen voort uit een studie van de Universiteiten van Portland en Oregon naar het verouderingsproces van het brein onder bejaarden dat al meer dan dertig jaar loopt.

Het eten van vette voeding zorgt ervoor dat onze hersenen krimpen

We eten nog steeds te veel zout

Meer dan 85 procent van de Nederlandse bevolking consumeert meer zout dan de aanbevolen maximum richtlijn van 6 gram per dag. Volwassen mannen gebruiken gemiddeld 9,9 gram per dag en vrouwen 7,5 gram per dag. Dit blijkt uit een onderzoek van het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid (RIVM) naar het gebruik van zout. Er kan met zekerheid worden aangenomen dat een groot deel van de bevolking op Curaçao ook te veel zout gebruikt. De bronnen van zout zijn brood, vleesproducten en kaas. Daarnaast wordt naar schatting een vijfde deel van het geconsumeerde zout toegevoegd tijdens de bereiding van gerechten en aan tafel. Het meeste zout wordt gebruikt voor de warme maaltijd (36 procent), gevolgd door de lunch (31 procent). De belangrijkste zoutbronnen tijdens de warme maaltijd zijn vleesproducten en sauzen. Bij ontbijt en lunch zit zout voornamelijk in brood en kaas. Tussen de maaltijden door zijn koekjes en gebak belangrijke bronnen. Het meeste zout wordt thuis gegeten (69 procent). Personen die veel zout consumeren, eten en drinken gemiddeld meer. Bovendien consumeren zij snacks (zoals chips) met een hoog zoutgehalte. De uitkomsten van dit onderzoek zijn zorgwekkend te noemen. Mensen die langdurig teveel zout consumeren, lopen een verhoogd risico op ernstige ziekten, aldus Hans Verhagen, hoofd van het Centrum voor Voeding en Gezondheid bij het RIVM. Een te hoge zoutconsumptie kan een bestaande verhoogde bloeddruk doen verergeren met alle gevolgen vandien. De zoutconsumptie kan worden verlaagd als enerzijds de fabrikanten de hoeveelheid zout in hun producten substantieel verlagen en anderzijds als iedereen tot het inzicht komt dat gebruik van minder zout belangrijk is voor een goede gezondheid en een lang leven.

Recent onderzoek naar zoutrestrictie

Een systematisch overzicht en meta-analyse, volgens de methode van de Cochrane Collaboration, uitgevoerd door R.S. Taylor en medewerkers, in 2011 gepubliceerd in de American Journal of Hypertension, bevestigt het gunstige effect van verminderde zoutconsumptie op de bloeddruk. Dit geldt zowel bij jongeren als bij ouderen en zowel bij mensen met een normale als bij personen met een verhoogde bloeddruk. Het advies van zoutrestrictie voor mensen met hoge bloeddruk blijft daarom van kracht. In hoeverre een verminderde zoutconsumptie ook een positief effect heeft op cardiovasculaire gebeurtenissen, is nog onzeker.

IJs net zo verslavend als drugs

Kyle Burger en Eric Stice van het Oregon Research Institute USA voerden onlangs een onderzoek uit bij 151 tieners in de leeftijd tussen de 14 en 16 jaar met een normaal gewicht. Ze werden vooraf gevraagd naar hun eetgewoontes en hoeveel ze hunkerden naar bepaalde voedingsmiddelen. Hun hersenen werden gescand met een functionele MRI terwijl ze een foto te zien kregen van een chocolade milkshake. Hierna werden ze beloond met een echte milkshake. Er werd vastgesteld dat de tieners die in voorgaande weken al veel shakes en ijs hadden verorberd, er minder van genoten en niet snel tevreden waren. Ze hadden steeds meer nodig om nog hetzelfde gevoel van voldoening te bereiken als bij de eerste keer. De onderzoekers concludeerden op grond van dit resultaat dat mensen kunnen verlangen naar ijs op dezelfde manier als verslaafden verlangen naar drugs. De hersenen bleven in beide gevallen meer willen. Dit onderzoek bevestigt de resultaten van eerdere studies dat mensen verslaafd kunnen raken aan bepaalde voedingsmiddelen, zoals suiker. Het onderzoek werd op 15 februari 2012 gepubliceerd in de American Journal of Clinical Nutrition.

Hans de Haan is arts en wetenschapsjournalist. Hij is jarenlang actief geweest op Curaçao als medisch adviseur bij diverse instanties.

Beweging

Epicondylalgie lateralis

Laterale epicondylalgie komt bij 1 tot 3 procent van de volwassen bevolking voor of bij 4 tot 7 per 1000 patiënten per jaar in de algemene huisartsenpraktijk. Meestal komt deze aandoening voor bij de dominante arm.

Tekst: CVF

Laterale epicondylalgie komt twee keer vaker rechts dan links voor. Laterale epicondylalgie komt bij mannen en vrouwen even vaak voor en meestal uit deze zich na het veertigste levensjaar. Indien er niet behandeld wordt, varieert de duur van deze klachten van 6 tot 24 mannden. De laterale epicondylalgie komt tot zes keer vaker voor dan de mediale epicondylalgie.

Wat is een epicondylalgie?

De extensor carpi radialis brevis en longus zijn spieren die de vingers en de pols strekken. Die spieren zitten vast aan de buitenste knobbel (laterale condyl) van de elleboog en hebben een korte spierbuik en lange pezen die naar de handrugzijde van de pols en de vingers lopen. De extensor carpi radialis brevis is het vaakst aangedaan.

Tot nu toe werd de epicondylalgie als een overbelastingsklacht gezien. Kijkend naar het moment dat de klacht ontstaat lijkt dat te kloppen. Sinds 2004 zijn er echter steeds meer onderzoeken (voor andere pezen decennia eerder) die aangeven dat er geen spraake is van een ontsteking (tendinitis) maar van degeneratieve veranderingen (tendinose). De benaming epicondylitis dekt de lading dus niet, epicondylalgie is een betere benaming.

Als de pees verzwakt is, is overbelasting een kwestie van tijd. Als de patiënt gevraagd wordt of hij te veel heeft gedaan is het antwoord meestal negatief. Maar bij een verzwakte pees worden gewone dagelijkse activiteiten overbelastend.

Symptomen

Pijn aan de buitenkant van de elleboog. Strekken na rust en knijpen zijn pijnlijk. De pijn kan uitstralen naar de onderarm, zelden naar de bovenarm.

Behandeling

Het natuurlijke beloop van een epicondylalgie lateralis is gunstig. Na een half jaar is ten minste 80 procent van de patiënten (vrijwel) hersteld en na een jaar is dit percentage gestegen naar ten minste 90 procent. Dit gunstige natuurlijke herstel zegt niets over het onvermogen om te werken en te sporten in dat half jaar of jaar. Wie kan het zich veroorloven om een half jaar uit de roulatie te zijn? De prognose is minder gunstig bij al langdurig bestaande klachten of ernstige pijn bij het eerste consult en bij recidieven. Bovendien lijken bijkomende nekklachten en een hoge lichamelijke en psychische belasting een ongunstige invloed te hebben op het beloop.

Fysiotherapie

Bisset heeft in 2006 in een onderzoek drie behandelingen met elkaar vergeleken; 1:afwachten, 2: corticoïd-injecties en 3: fysiotherapie.

Na zes weken is 78 procent van de patiënten na een injectie aanzienlijk verbeterd, van de fysiotherapie-patiënten 65 procent en van de afwachtende groep 27 procent.

Na een jaar bleek de injectiegroep het in twee van de drie gevallen slechter te doen dan de afwachtende groep.

Tussen de fysiotherapiegroep en de afwachtende groep was er na een jaar niet veel verschil . Alhoewel er na een jaar geen verschil is tussen niets doen en fysiotherapie kan men niet de conclusie trekken dat fysiotherapie zinloos is. Kijkend naar deze uitkomsten is het duidelijk dat met fysiotherapie waardevolle tijdwinst wordt geboekt. Hetgeen fysiotherapie tot een waardevolle interventie maakt.

Doordat de pezen naar de pols en de vingers erg lang zijn, kunnen door manipulatie van de handwortel de trekkrachten op de ellleboogknobbel worden beïnvloed. Daarnaast kan er door middel van manipulaties van de nek ook een verlichting van de klachten worden veroorzaakt.

Corticosteroïden-injecties

Deze hebben een zeer goed pijnstillend en ontstekingsremmend effect maar veroorzaken weefselnecrose (sterfte). Tot twee jaar na de injectie is de pees door de injectie in negatieve zin veranderd en daardoor verzwakt. Om die reden wordt ook in de richtlijnen van het Nederlandse Huisartsen Genootschap injecteren ten sterkste afgeraden.

Nsaids

In een vergelijkend onderzoek gaven de 'non steroidal anti inflammatory drugs' diclofenac, naproxen en een placebo een tijdelijke verlichting van de pijn.

Brace

De bedoeling van de brace is om de trekkrachten op de aanhechting op de buitenste elleboogknobbel te verminderen. Kijkend naar de oorzaak van een epicondylitis, een verzwakte pees, zal het ontlasten door de brace wel verlichting geven, maar op de lange termijn de pees meer verzwakken.

De brace wordt op 10 cm afstand van de laterale epicondyl strak aangetrokken. Bij een goed opgezet onderzoek in 2009 werden een elleboogbrace met een pols splint en een placebo elleboogbrace vergeleken. De pijn nam af en de knijpkracht nam toe voor beide elleboog-braces. Wuori en Bisset hebben elk afzonderlijk de knijpkracht met en zonder brace vergeleken en konden geen verschillen vaststellen.

Operatie

De operatie waarbij de aanhechting wordt doorgesneden heeft een slaagpercentage van 80 procent (zonder controlegroep) maar de patiënten geven aan dat ze gedurende lange tijd hun werkzaamheden niet kunnen uitvoeren.

Shockwave-therapie ultrageluid

Uit een analyse van negen onderzoeken bleek dat shockwave-therapie (een geconcentreerde vorm van ultrageluid) geen effect heeft.

De effecten van ultrageluid (hoogfrequente geluidsgolven 0.75 t/m 3mhz die wel tot 12 cm kunnen doordringen) bij een laterale epicondylalgie zijn nog niet aangetoond.

Platelet rich plasma therapy en dry needling zijn twee interventies die ook een positief effect laten zien. Daarnaast is het lichaamseigen plasminogen dat nu getest wordt voor het genezen van diabetische wonden ook veelbelovend.

De rubriek 'Beweging' verschijnt om de week in de Ñapa en wordt verzorgd door de Curaçaose Vereniging van Fysiotherapeuten. Meer informatie: www.fysiotherapiecuracao.com of email info@fysiotherapiecuracao.com.

‘Those were the days’

Het oog van Egberdien

‘Those were the days my friend, we'd thought they'd never end.’ Zangeres Mary Hopkin uit Wales uitte deze hartenklacht reeds in 1968, daarna verdween ze volledig uit beeld en de dj's van radio Hoyer hadden toentertijd het verschijnsel popmuziek nog niet ontdekt. Daar zouden nog vele jaren overheen gaan op een eiland dat in het algemeen minstens 25 jaar op de mondiale goegemeente achterliep, laat staan wist wat avant-garde-kunst was.

Egberdien van Rossum

Tekst: Hans Vaders Foto’s: archief

Curaçao in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw. Zoveel inspiratie en hoop viel er in deze dreven nu eenmaal niet te behalen. Charmant en duurzaam eigenlijk, zo’n situatie, een toestand waarin het nieuwe en creatieve pertinent werd onderdrukt of ontkend en het oude en vertrouwde, het ‘di nos’ werd benadrukt en bevorderd. Met de boze buitenwereld hadden we gelukkig helemaal niets te maken. Je leefde als het ware onder een grote kleffe loodzware steen gedurende de werkweek.

Er waren echter geen files op de doorgaande wegen; Banda’bou bestond voornamelijk uit smalle zandpaden waar het stof nog lang bleef rondkringelen na het passeren van een eenzame auto van Amerikaanse snit. In de weekeinden met bevriende families en de volledige en deels krijsende kinderschaar naar Barbara Beach, de barbecue werd aangestoken. Gemarineerd vlees van volkssupermarkt Zuikertuintje of Henderson; de Amstelfabriek was onze eilandelijke trots.

Of je ging naar de openlucht drive in-bioscoop bij de Nieuwe Haven of naar Sentro Pro Arte voor een voorstelling van amateurtoneelgroep Thalia met uiteraard wat bekenden in de hoofdrol. Of, natuurlijk, er was weer een vernissage bij avant-garde gallery rg in Punda. Daar moest je bij zijn, zien en gezien worden. Egberdien van Rossum schrijft erover.

Was het de verveling die uiteindelijk toesloeg bij de kleine vrouw van handelsattaché Will van Rossum, de Nederlandse handelscommissaris voor het Caribisch gebied met standplaats Curaçao? Egberdien van Rossum was in Nederland gewend geweest aan een sociaal druk en werkzaam leven als hoofdapothersassistente in Den Haag. Op Curaçao mocht ze niet werken. In 1966 sloot de enige kunstgallery van enige importantie die het eiland rijk was, Galerie De Boog.

Egberdien van Rossum: “Ik had weleens tegen Will gezegd, dat als ik een galerie zou hebben ik het anders zou doen.” Die droom kwam uit en 5 oktober 1966 opende gallery rg, centraal gelegen in de Keukenstraat in Punda. Van Rossum: “Vanaf dat moment was het werken geblazen. Ik had maar één ding voor ogen, een galerie op hoog niveau om het Curaçaose publiek in het algemeen bekend te maken wat er op dat moment op artistiek gebied gebeurde. Niet blijven stilstaan maar om je heen kijken en in je opnemen en leren wat er aan de gang is met velerlei kunstuitingen. Het was opwindend, het veranderde mijn leven.” Letterlijk: het veranderde het kritische oog, de perceptie van Egberdien.

De galerie opende dus de deuren. De kranten waren vol lof. Ze vonden het een aanwinst. Opmerkelijk was de eerste recensie in de Amigoe. Hierin stond dat als er een winkel in de stad wordt geopend, het maar zelden voorkomt dat de gezagsdragers ontbreken. ‘Commercieel zal het openen van een winkel veel belangrijker zijn dan een galerie, maar overal ter wereld vindt men juist het tegenovergestelde. Bij een culturele manifestatie zijn er altijd gezagsdragers aanwezig, zo ook bij de opening van een galerie’.

Nee dus op Curaçao, tegenwoordig nog steeds, ruim 45 jaar later, een bekend fenomeen op ons eiland waar cultuur er blijkbaar slechts maar mondjesmaat en in de marge toe doet. ‘He’ van de Amigoe schreef over die bewuste dag in oktober 1966 verder: ‘Hier schitterden alle gezagsdragers weer door hun afwezigheid, inclusief de ‘hebbers’ en de ‘dragers’ van het culturele goed, zoals het Bureau van Cultuur, Opvoeding en Volksontwikkeling. Wat doen die heren toch? Of is dit geen cultuur?’

Ik weet dat Egberdien van Rossum, aan haar verhaal, met haar ooggetuigenverslag, haar memoires, lang, behoedzaam, secuur en met veel overleg bezig is geweest. En het is in dit kader zonder meer een grote verdienste van de Rotterdamse met een Curaçaos hart om de moeite te hebben genomen de geschiedemis van het artistieke leven op Curaçao - en met name die van gallery rg, gallery van Rossum-de Goede - in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw minutieus onder de loep te nemen en daarna met de nodige brio op te tekenen. Dit resulteerde in een prachtige rijk geïllustreerde uitgave die recent werd gepresenteerd bij de Mon Art Gallery in het Renaissance Rif Fort in Otrobanda.

Ook zo’n historische plaats, in de jaren zeventig in puur verval en nu aan een ongekende wedergeboorte bezig. Met Van Rossum gaat de lezer in ‘door het oog van Egberdien - voor, tijdens, na gallery rg’ - terug in de tijd, naar een artistieke periode die nooit eerder werd beschreven. Een unicum dus. Voor mijzelf is het boek pure nostalgie, reflectie, bezinning, het uiteindelijke besef hoe mooi alles toch wel bij nader inzien is geweest in de relationele en sociale sfeer, maar ook aan de hand meegenomen door werk van onder anderen Appel, Corneille, Marini, Berserik en Lataster.

Het boek van Van Rossum toont ook de confrontatie met het tempoe doeloe van de West, want we moesten ons toch enigszins kunnen vermaken, een terugkeer naar een tijd toen we nog mooi en jong waren en iedereen op de scherpe foto’s in haar boek nog zo vitaal en onbezorgd in het leven leek te staan.

Aan kunst, kunstenaars, gevestigd of juist beginnend geen gebrek bij de gallery. Van Rossum beschrijft de gang van zaken chronologisch, de facto vanaf haar aankomst met een klein vrachtschip op Curaçao vanuit Antwerpen. Soms een schokkend relaas. “Helaas werden we op mijn eerste zeereis geconfronteerd met een ernstig zieke passagier. Ondanks de medische behandeling overleed de patiënt en na een korte ceremonie werd hij aan de golven prijsgegeven.” Ja, zo ging dat in die tijd zonder koelcel aan boord.

Een paar willekeurige maanden beschreven in dit bijzondere boek; je kon je bij gallery rg namelijk bijna wel om de paar weken opmaken voor een speciale verrassing.

September 1977: Een collectie watercolors, etchings en lithographs van de Amerikaanse kunstenares Elizabeth Schippert. Daar heb ik overigens zelf nog een speciale band mee. Een prachtige litho in rode tinten van haar hand hangt nog steeds bij mijn zusje in Frankrijk aan de muur. Een kostbaar souvenir van Curaçao uit gallery rg..

Oktober 1977: Tekeningen en zeefdrukken van John Verberk die zijn werken zelf rekent tot het ‘absurdistisch realisme’ en een collectie broches van Marion Herbst. Egberdien van Rossum over de zeggingskracht van het werk van Verberk en de wellicht verkeerde interpretatie hiervan: “Je zou haast denken en misschien zeggen ‘who cares?’ Zolang het geheel maar imponeert! Basta.”
Diezelfde maand was er nog een expositie van Japanse grafiek - van traditie naar de moderne tijd - geopend door de bekende Curaçaoënaar Monte Horsford. En passant showde actrice en schrijfster Diane Lebacs sieraden van acht verschillende kunstenaars. Variatie genoeg in de gallery.

In november 1977 nam José Maria Capricorne met een tentoonstelling van subtiel geschilderde werkjes voorlopig (en zoals naderhand bleek voorgoed) afscheid van het eiland om zich in Nederland te vestigen. Een bewuste keuze. Gedeputeerde Frank Rozendal sprak hem warm toe en betreurde zijn vertrek naar overzee ten zeerste. José Capricorne: “Schilderijen zijn voor mij energievelden, een samenbundeling van energie. In mijn leven zorg ik er bewust voor dat de kanalen waardoor de energie moet komen, openblijven. Daarvoor maak ik steeds heel bewust keuzes. Elke verstopping van de bron probeer ik te vermijden.”

En in januari 1978 was het bijvoorbeeld de beurt aan staatsjurist en schrijver Boeli van Leeuwen om exposant Wim Hendrikse, ‘een soort rustige punk’ waarvan het werk volgens eigen zeggen nog niet goed uit ‘de inkt’ kwam, toe te spreken. Van Leeuwen: “Nog nooit van mijn leven heb ik een tentoonstelling geopend. Ik ben altijd bang, dat als je het lint doorknipt, de hele brug in elkaar dondert. Ik sta hier dan ook vandaag, omdat ik Wim Hendrikse al jaren ken en bij mij thuis vele malen met hem om de tafel heb gezeten. Het werk zelf laat ik aan de critici over en de kijkers.”

Slechts een paar fragmenten uit het boek van Egbertien van Rossum die tussen 1966 en 1979 in haar gallery onderdak bood aan een keur van lokale en buitenlandse beeldende kunstenaars. Je kunt het boek zien als een waardevol tijdsbeeld, als een document van opgetekende doch vervlogen geschiedenis waarvan de meesten die hierin figureren dit helaas niet meer kunnen lezen, laat staan het na kunnen vertellen. Knap is het hierbij dat Van Rossum niet zo zeer haar eigen observaties laat prevaleren, nee, vaak in tegendeel, ze blijft op de achtergrond in de schaduw van haar geliefde kunstenaars en geeft hen juist de ruimte, een Curaçaos platform middels citaten en zeldzaam archiefmateriaal om zich te profileren.

Het is en blijft echter duidelijk haar spiedende oog, haar eigenzinnige keuzes en in haar lange leven heeft ze mijns inziens vele keuzes moeten maken. Maar door haar persoonlijke oog, haar persoonlijke benadering van het artistieke leven op het eiland zovele decennia geleden, zo kunnen de wat jongere lezers zich als het ware een soort van ‘voyeur’ voelen in een voor hen tot nu toe onbekende wereld, het Curaçao van toen, het Curaçao zoals het was, het Curaçao waarvan we nu kunnen zeggen: ‘Those were the days’.

‘door het oog van Egberdien’- voor, tijdens, na gallery rg, Egberdien van Rossum, mede tot stand gekomen door bijdragen van het Prins Bernhard Fonds, Fundashon di Artista en Port’i Heru Publications. Het boek is onder meer verkrijgbaar bij Landhuis Bloemhof, de Mon Art Gallery in het Rif Fort en de lokale boekhandel.

Egberdien van Rossum met Nicole Henriquez en Daisy Casimiri tijdens de presentatie van haar boek in Mon Art Gallery.

Egberdien van Rossum tijdens de opening van een expositie in gallery rg.

Jongerentheater

Project La Tentashon On-Plugged 2012

De derde editie van On-Plugged vindt deze dagen plaats in La Tentashon.

In plaats van 'Un-plugged' heet dit project On-Plugged. Niet alleen omdat de instrumenten elektronisch versterkt worden, maar ook omdat met dit project geprobeerd wordt als het ware 'een stekker' in de jongeren aan te brengen.

De bedoeling is om hun carrière op gang te brengen, 'aan' zetten.

In La Tentashon On-Plugged komt u terecht in de wereld van de videoclip waarin tekst, zang, beweging en drama samenkomen.

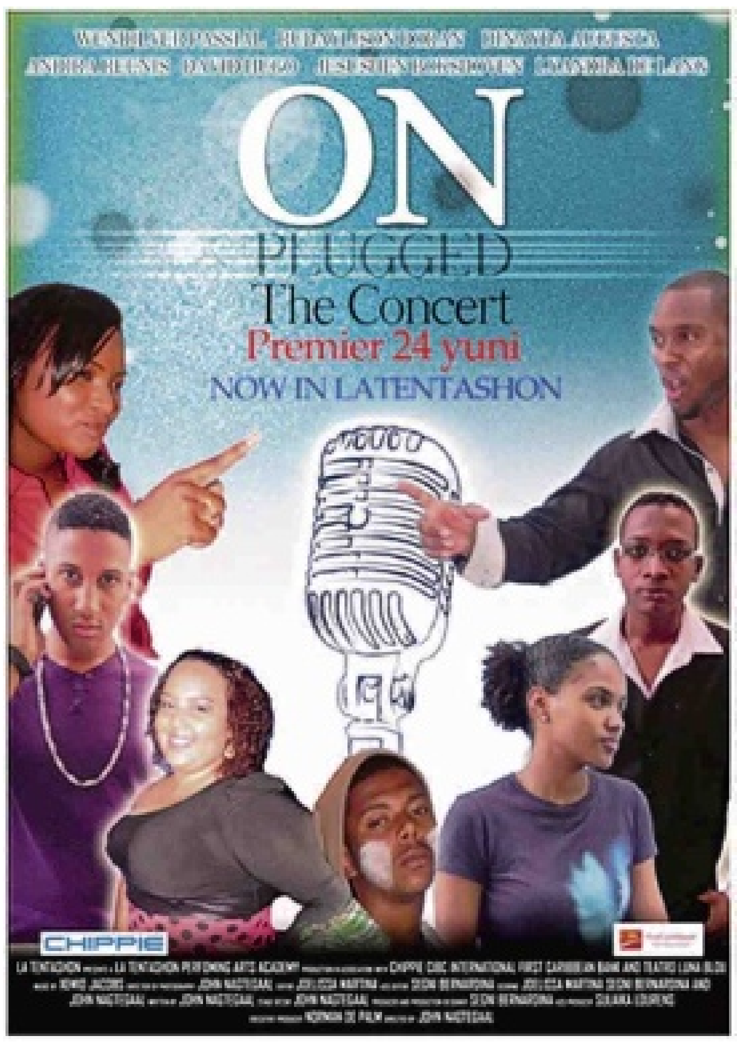

Middels een auditie werd een aantal jongeren geselecteerd op hun zangtalenten. Later mochten ze een coversong kiezen van hun favoriete artiest om deze in een nieuw jasje te steken. De volgende stap was het zelf schrijven van een liedtekst. Ze kregen begeleiding op het gebied van componeren, arrangeren en het creëren van melodieën. Aan het eind van het project ontvangen alle deelnemers een certificaat en een award.

Zangtechniek
Nadat ze hun eigen liedje hadden gecomponeerd werd de coversong in een nieuw jasje gestoken en volgden ze een training om hun liedje te presenteren. Deze training werd gegeven door Xemio Jakobs.

De songs werden opgenomen in een studio. De kandidaten kregen een speciale workshop van een audiotechnicus om hen te leren wat er allemaal gebeurt in een recordingstudio en hierna mochten ze aan de slag. Het was een hele leuke ervaring voor de jongeren om voor het eerst in een recordingstudio te werken. De liedjes komen op een compilatie-CD en worden geplugged op de lokale radiostations. Luisteraars mogen stemmen op hun favoriete song via tekst-messages, telefonisch bij de radiostations of via internet.

Dit jaar was er voor het eerst een tv-serie verbonden aan On-Plugged. Wekelijks was een deel te zien op TeleCuraçao.

Crew
De On-Plugged crew bestaat uit zeven jongeren die de volledige negen maanden durende opleiding hebben gevolgd die zang, spel, muziekproductie en acteren voor de camera inhield. De On-Plugged crew bestaat uit: David Hugo, Rudaylison Doran, Wendilver Passial, Andira Reenis, Jesushen Bokshoven, Dinayda Augusta en Lyandra de Lang.

Deze zeven jongeren zijn vanaf vorig jaar bezig met Xemio Jacobs in de studio waar ze zelf een liedje schreven en ook bestaande liedjes interpreteerden en in het nieuw goten. De CD bestaat uit twee onderdelen: Mi Idolo (mijn idool) en Mi komposishon (mijn eigen compositie).

CD
De CD 'Mijn idool' is nu klaar en u kunt de nummers horen op elk radiostation van het eiland. Het gaat om Wendilver Passial met Could you be Loved van Bob Marley, Rudaylison Doran met Lean on Me van Bill Withers, David Hugo met Hello van Lionel Richie, Andira Reenis met Helele van Izaline Calister en Tog mi sa van Rudy Plaate.

De crew van On-Plugged. Van links naar rechts: David Hugo, Dinayda Augusta, Landira de Lang, Andira Reenis, Jesushen Bokshoven en Wendilver Passial, voor: Rudailyson Doran.

Als afsluiter van de tv-serie is er een 'live' aflevering, Onplugged The Concert. Dit concert is vanaf dit weekend te zien.

The Concert
Een korte samenvatting: Gabriel, de producer, heeft een auditie gehouden en zes van de beste kandidaten gekozen om de band On-Plugged te beginnen met het doel een concert te organiseren en hierna internationaal door te breken.
Nelly was te laat voor de auditie en werd op stand-by gezet. Dit vond ze niet prettig en ze besloot om via voodoo een van de deelnemers uit te schakelen zodat zij een plek zou kunnen krijgen in de band. Gabriel had Nelly inmiddels ingezet als assistent en Ricky ook om met drugshandel geld te verdienen voor Gabriel om zijn band en het concert van de grond te tillen. Wat gaat er gebeuren op de dag van het concert? Produceert de band een hit? Lukt het Gabriel om het beste concert ooit te presenteren? Gaat het Nelly lukken om een van de bandleden uit te schakelen zodat zij haar kans krijgt?

Dat zijn vragen die op 24 juni beantwoord zullen worden als u de laatste aflevering van On-Plugged bezoekt bij La Tentashon.

Kaartjes zijn al verkrijgbaar bij Teatro Luna Blou voor 27,50 gulden en bij de koop van een kaartje hebt u het recht om na de concert een CD van On-Plugged gratis mee te krijgen.

Culturele Agenda

KUNST & EXPOSITIES

Small People, a tribute to humility
Nog tot 3 september is in Het Curaçaosch Museum de expositie 'Small People, a tribute to humility' te bezichtigen met werken van Giovani en Philippe Zanolino, the ZZ Team.
Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag van 08.30 - 16.30 uur en zaterdag en zondag van 10.00 - 16.00 uur. Voor meer informatie bellen naar 462.3873.

Who More Sci-Fi Than Us
Tot 26 augustus is in de Kunsthalkade in Amersfoort de expositie 'Who more schi-fi than us' te bezichtigen. Op deze expo van hedendaagse kunst uit de Cariben is Curaçao vertegenwoordigd door David Bade, Tirzo Martha en Tony Monsanto. Voor meer info: www.kunsthalkade.nl

Who More Sci-Fi Than Us

MUZIEK

Curaçao North Sea Jazz
Vrijdag 31 augustus:
Santana, Ruben Blades, Jill Scott, Sergio George All Star Salsa Friends, Buika, Caro Emerald, Dizzy Gillespie All-Star Big Band, Allen Toussaint's 'The Bright Mississippi' featuring Don Byron & Marc Ribot en Hershell and Friends featuring Luis Salinas.
Zaterdag 1 september:
Alicia Keys, Maná, Randy Crawford & Joe Sample Trio, Waylon, Paquito D'Rivera Septet, India.Arie, Joshua Redman with Aaron Parks, Matt Penmand en Eric Harland: James Farm en Marcus Miller.
Locatie: World Trade Center
Meer informatie: http://www.curacaonorthseajazz.com/

NIEUW & OPMERKELIJK

Fundraising Dierenbescherming
De Stichting Dierenbescherming Curaçao bestaat momenteel uit een heel nieuw bestuur met jonge, dynamische mensen. Om fondsen te werven organiseert de stichting vandaag, 23 juni, een veiling van kunstwerken, gecombineerd met een Wine and Cheese Party in het atrium van de Centrale Bank van Curaçao en St. Maarten. Kunstenaars zijn benaderd om voor deze gelegenheid een kunstwerk te maken dat specifiek te maken heeft met de dierenwereld. Een grote groep kunstenaars en kunstzinnige mensen heeft hier gehoor aan gegeven, waardoor een zeer gevarieerde en bijzondere mengeling van kunst en kunszinnige objecten in verschillende prijsklassen geveild gaat worden. Onder de kunstenaars die meedoen zijn onder anderen Suzet Rosaria, Ellen Spijkstra, Ellen Hoke, Ellen Elings, Carolien Castendijk, Corinne Boyé, Marjon Wegman, Rien te Hennepe, Esther Platell, Ans Mezas, Arthur Oster, Merly Trappenberg, Hanneke Floor, Luoise Laman, Andrea Will, Omar Sling, Maya Tukker en Suzan Rudolf. Veilingmeester is Jacques Capello. Kaarten kosten 100 gulden.

FILM

Filmhuis Openbare Bilbiotheek
10 en 12 juli: Unter Bauern.
In augustus: Io sono l'amore.

DANS & THEATER

Pachi Damon - Trabou di Warda
Een man verlaat zijn huis om naar zijn werk te gaan. Maar achter de rug van zijn vrouw om heeft hij zich ziek gemeld en gaat hij naar zijn minnares. Toevallig belt zijn vrouw naar zijn werk en krijgt te horen dat hij zich ziek gemeld heeft. Een realistische voorstelling over ploegendiensten en vreemdgaan.
Zaterdag 23 juni om 21.00 uur
Zondag 24 juni 20.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 27,50 gulden

Project La Tentashon On-plugged 2012
Derde editie van La Tentashon On-plugged. U komt terecht in de wereld van de videoclip waarin tekst, zang, beweging en drama samenkomen. (zie kader)
Première: Zondag 24 juni om 20.00 uur
Zaterdag 30 juni om 20.00 uur
Zondag 1 juli om 19.00 uur
Plaats: La Tentashon
Entree: 27,50 gulden

BOEKEN & LITERATUUR

Door het oog van Egberdien
'Door het oog van Egberdien - voor, tijdens, na gallery rg'. Het is een rijk geïllustreerde uitgave in het Nederlands met een Engelstalige samenvatting.
Als eigenaresse van de avant-garde gallery rg eind jaren zestig en zeventig leverde Egberdien van Rossum een cruciale bijdrage aan de erkenning van kunst op Curaçao. Daarnaast zijn ook haar herinneringen aan het Curaçao uit de jaren zestig en zeventig van onschatbare waarde voor het eiland. Die herinneringen zijn nu voorgoed voor toekomstige generaties bewaard in deze memoires.
Dit boek is mede tot stand gekomen dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, Fundashon di Artista en Port'i Heru Publications.
Verkrijgbaar bij Landhuis Bloemhof, Santa Rosaweg 6. www.bloemhof.an , E: info@bloemhof.an

VARIA

Landhuis Groot Santa Martha
Iedere eerste zondag van de maand houdt Landhuis Groot Santa Martha een Open Dag. Er is een keuze uit verschillende soorten krioyo-maaltijden, een buffet, lekkernijen en drankjes. Ook zijn er producten van de werkplaatsen te koop.
Tijd: 09.00 - 15.00 uur.
Toegang volwassenen: 2,50 gulden. Kinderen: 1 gulden.
Voor meer informatie: telefoon 864-7287.

Ascencion
Iedere eerste zondag van de maand is er vanaf 10.00 uur Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het landhuis.
Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert vrijwel iedere donderdag rondleidingen over de plantage en omgeving. Vanaf 08.30 uur bent u welkom. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864-1950, 518-7265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com.

Yoga in de natuur
Inspirerende ochtend in de natuur met gids, zondag 24 juni, 07.30 - 12.00 uur, kosten p.p. 25 gulden. Prachtige korte wandeling in de natuur van Banda'bou/San Nicolas, yoga/meditatie-sessie vindt plaats op uniek klein strand, badkleding met handdoek mee. Zorg voor eigen versnapering en water. Telefoon info, opgeven 528-3029. info@yogacentrumcuracao.com

Aandachtsmeditatie

Eenvoudiger kan de opdracht nauwelijks zijn. Sluit je ogen. Concentreer je op je ademhaling. Het de basis voor aandachtsmeditatie, de bekendste meditatievorm. Een paar minuten mediteren is genoeg om te ontdekken hoe rusteloos de hersenen zijn. De kunst van het mediteren is je aandacht in de gaten houden, en haar zodra ze met een associatie wegglipt weer soepel terug te brengen naar het fixatiepunt. In vier meditatiesessies leert u een aantal meditatietechnieken met welke techniek het beste bij u past. Wie mediteert helpt het brein, je bent efficiënter, gelukkiger en gezonder.
Cursusdata: zaterdag 7/7, 15/7, 22/7, 29/7
Tijd: 9.30 - 11.00 uur.
Meer informatie: 528-3029
Aanmelding per e-mail: info@yogacentrumcuracao.com

NOTEERT U ALVAST

'A breast or Two'
Expositie en kunstagenda over borstkanker. In oktober zal in de Mon Art Gallery in het Renaissance Rif Fort de expositie 'A breast or Two - Celebration of Life' te zien zijn en de uitgave van de unieke Art Desk Dairy 2013, een kunstagenda met teksten van Nicole Grimmelt-Pieternella en illustraties van Wilson García. Meer dan veertig kunstenaars, waaronder José Maria Capricorne, Tirzo Martha, Ria Houwen, Evelien Sipkes, Yubi Kirindongo, Ellen Spijkstra, Hortence Brouwn en sieradenontwerpster Rebecca Paz, hebben zich laten inspireren door de teksten van de door borstkanker getroffen Curaçaose Nicole.

Dansmassage-workshop
Ubuntu, wellness-centrum, zaterdag 19 juli van 15.30 tot 18.30 uur.
Sta. Rosaweg 23
Kosten: 60 gulden p.p.
Maximaal 12 personen
Opgeven bij Margarete van der Wingen tel. 6642181 of e-mail: margaretevanderwingen@gmail.com

De Ñapa gaat op vakantie. Dit is de laatste editie van het seizoen. In augustus zijn we terug. De Culturele Agenda verschijnt dan ook weer. Graag uw informatie voor het nieuwe seizoen sturen naar: agenda.cultuur@gmail.com.

De zin van het zinloze

‘Is just a Movie’

‘Mijn naam is Kangkala, ik zorg voor verwarring, ik registreer roddel, ik vernietig reputaties, ik onthul geheimen. Ik ben een schurk en een held, een slachtoffer en een overwinnaar, in dezelfde huid. Ik ben een echte-echte kaisonian.

Ik reduceer de machtigen door hen belachelijk te maken. Met hulp van pardodieën stel ik hun absurditeiten aan de kaak. Wat zij zinvol vinden, maak ik zinloos. Zin maak ik zinvol.’

Earl Lovelace

Tekst Brede Kristensen

Aldus begint de nieuwe en langverwachte roman van Earl Lovelace ‘Is just a Movie’. Deze ik-persoon, zanger, kaisonian oftewel calypsonian, doet zijn naam volledig eer aan door te vertellen wat zich allemaal afspeelt in Cascadu, een kleine plaats in Trinidad, een typisch menselijk plaatsje, zoals er miljoenen op deze planeet zijn. Zoals de tambú op Curaçao, zo fungeert de calypso op Trinidad als het muzikale kader van de vertelling. De calypso versterkt en verzacht, beschuldigt en verontschuldigt en doet wat de Talmud adviseert: alles wordt leefbaar wanneer je er een verhaal van maakt. De calypso zorgt dat we verder kunnen. ‘Ka iso’, voortgang, vermoedelijk de oorspronkelijke naam van de muziek, is genomen uit het Nigeriaanse Ibo. ‘We moeten verder’. Of het nu een misverstand, spot of een bewuste keuze is, maar de latere naam voor deze muziek, ‘calypso’, symboliseert het tegenovergestelde: niet verder kunnen. Toen Homeros’ held Odysseus wegens schipbreuk strandde op het eiland Ogygia, ontmoette hij daar de hemelse nymf Calypso. Calypso wilde hem niet loslaten en beloofde hem onsterfelijkheid als hij bleef. Ze belemmerde hem terug te keren naar huis, naar zijn geliefde Penelope. De ‘calypso’ als muziek staat dus voor ambivalentie: vasthouden en loslaten, herinneren en voortgaan, alsook voor relativering van het hemelse door het aardse en van het aardse door het hemelse. Of beter, de innerlijke tweestrijd om de volgende stap in het leven te nemen en het verleden achter te laten, omdat de twijfel over wat zinvol is niet van ons wijkt.

Earl Lovelace

De in Trinidad geboren (1935), getogen en nog steeds woonachtige Lovelace, heeft met grote tussenpozen schitterende romans gepubliceerd. ‘Salt’ was zijn laatste. Daarin staat de legende centraal van Guinea John die als een vogel kon vliegen, zich kon losmaken van determinerende omstandigheden en gaan waarheen hij wilde. Daarom draait het. Als je teveel zout gebruikt, werkt het als preserveringsmiddel waardoor je niet kan veranderen. Zout ging over mensen die zichzelf proberen te vinden, die willen emanciperen maar blijven steken in na-aperij, rancune of tegenafhankelijkheid. De lange kronkelende en verrassende zinnen in de roman symboliseren de wegen die wij moeten afleggen om ‘ergens’ te komen, waar we ‘iemand’ kunnen zijn.

Nu is dan eindelijk ‘Is just a Movie’ verschenen. 350 Pagina’s lang blijf je je als lezer verbazen over wat hier allemaal verteld wordt en hoe het verteld wordt. De meest gewone dingen worden buitengewoon door de originele, elegante en vaak humoristische wijze waarop ze beschreven worden met telkens onverwachte vergezichten van betekenissen. Centraal in het boek staat de rebellie tegen de omstandigheden waarin we verkeren. Iedereen rebelleert op de een of andere manier en vrijwel altijd leidt rebellie tot ontnuchtering en desillusie, slechts af en toe tot nieuwe creatieve inzichten. Er zijn eindeloos veel redenen om te rebelleren. Onderdrukking en uitbuiting vormen de orde van de dag. En toch koesteren we idealen en dromen we dromen. Maar er zijn ook eindeloos veel wegen om idealisme en rebellie te onderdrukken: onderdrukking van anderen en niet te vergeten zelf-onderdrukking. Politici werpen zich op als de grote voorvechters van die idealen. Idealen zijn de brandstof voor hun carrière. Brandstof die uiteraard in de kortst mogelijke tijd is opgebrand, een slagveld met gedesillusioneerde lijken achterlatend. Maar zover laat Lovelace het net niet komen in deze meeslepende roman.

Weefsel van verhalen

Eerste hoofdpersoon is Kankala, de calypsozanger, de ik-persoon, die zich realiseert een beetje uit de tijd te zijn. Dromen zijn uit de tijd, verdrongen door technologische ‘ontwikkeling’ en politiek ‘vakmanschap’ (jazeker, deze termen moeten we echt tussen aanhalingstekens plaatsen). Mighty Sparrow zong immers reeds: ‘*Dreams gone, development takes over now*’

Thans is heel Trinidad in de ban van ‘ontwikkeling’. Maar hij komt er al spoedig achter dat er helemaal niet zo veel is veranderd. Dat is ook precies de boodschap van het boek. Zijn oude vriend Sonnyboy, de tweede hoofdpersoon, een typische ‘badjohn’, besluit de aandacht te trekken als politieke activist voor onduidelijke ‘black power’ idealen. Dat lukt hem niet. De politie is helemaal niet bereid hem wegens verstoring van de openbare orde op te pakken. Dat stelt hem teleur. Hij baalt van zichzelf en zijn machteloosheid. En dat terwijl hij juist weer even dat gevoel kreeg ‘dat de geschiedenis hem ging toebehoren’. Maar wanneer de leiders van een nieuwe politieke partij, de Hard Wuck Party, een beetje te vergelijken met de hier op Curaçao tot onze verbeelding sprekende partij UN-PO-CO uit de jaren 60, hem als vertegenwoordiger kiezen, veert hij op. Ze koesteren hoge verwachtingen van hem. Sonnyboy gaat er helemaal voor, om niet zo heel veel later zich maar stilletjes terug te trekken. Zijn desillusie durft hij niet te verwerken, met alle natuurlijke gevolgen van dien voor het verdere verloop van zijn leven. Van een ietwat dubieuze vriend besluit hij een oude auto te kopen. Hilarisch zijn de tragische lotgevallen van deze indrukwekkende brik die bijna continu panne heeft. Als Sonnyboy, dagenlang wachtend op dat ene onderdeel dat zijn vriend nodig heeft om hem weer op gang te krijgen, ontdekt dat er van zijn auto slechts een casco op blokken over is, zou hij van teleurstelling in elkaar zijn gezakt ware het niet dat zijn vrouw hem met ongekende creatieve liefde overeind weet te houden.

Het weefsel van verhalen zit compositorisch subliem in elkaar. De evocatieve kracht van Lovelace’ taal is bijna magisch. Na verloop van tijd is het of je Cascadu als je handpalm kent, inclusief de bezongen bewoners. Lovelace beheerst een scala van stijlen, van slapstick tot spanning, van beschouwend proza tot ontroerende poëzie. Wanneer hij zich in een poëtische beschrijving verliest is Lovelace mijns inziens op zijn best. Het was een van deze poëtische episodes die hij voorlas op het BOCAS-festival in Trinidad vorige maand. Onvergetelijk. Of neem de passage waarin hij beschrijft hoe Claude zich op een avond bewust wordt dat zijn vrouw Arlene met wie hij al zoveel jaren samen is, een vreemde is gebleven. Die is van een indringende en aangrijpende diepte. Onuitwisbaar wordt het in het geheugen van de lezer geprent. Dan begrijp je dat hij zonder aarzeling dit jaar de BOCAS-literatuurprijs ontving.

Opstanding

Alles blijft fascinerend tot aan de dood van de schone Dorlene die het hoofd van zoveel heren op hol heeft gebracht. Eerder ontkwam ze ternauwernood aan een auto-ongeluk. Dat bezorgde haar een subtiel beschreven mystieke ervaring, met als resultaat een koerswijziging in haar leven. Als zij later sterft en in de kerk ligt opgebaard, blijkt ze nog te ademen. Rond haar wonderbaarlijke opstanding ontspint zich een zeer bizarre loop van gebeurtenissen. Mensen staan op en beginnen weer te dromen. Ze leven op, maar de criminaliteit neemt toe. Een aftandse internationale criminoloog ziet hier zijn theorie bevestigd. Crimineel gedrag wordt veroorzaakt door onvervulbare dromen, stelt hij. Het advies aan de politici is ‘voorkom dat mensen dromen’. Zo besluiten de politici markten te organiseren waar mensen hun dromen kunnen verkopen. En dat wordt stevig gestimuleerd. Deze bizarre en korte episode in het boek, die op mij niet overtuigend overkwam, loopt uit in een onzinnig carnaval. Daarna herneemt alles zijn gewone loop weer en zijn we terug op aarde en ook bij de kritische, subtiele en poëtische Lovelace. Maar ook de Lovelace die politici op de schop neemt. In een interview stelt hij dat politici graag willen dat iedereen ‘op gelijke wijze arriveert op aarde’, in beheersbare omstandigheden. Luie, ijverige, slimme en domme mensen. Zolang iedereen maar geplaatst kan worden is het oké. Ik hoorde de calypso komen, zingt Kankala:

Big, big party, rum, food and music hototo
They invite people from Biche, Arima… and Oh-hi-oh-ho
But it is only when they looking to make the toast
The party realize that it forget to invite the host.

Muziek

Muziek maakt los en verbindt met idealen. Mondriaan schilderde zijn op jazz gebaseerde ‘boogie woogies’, zijn vroegere strakke lijnenwerk doorbrekend. Door Bach geïnspireerd schilderde Braque dynamische stillevens. Poëzie kan al helemaal niet zonder muziek, is eigenlijk een vorm van muziek. Hoe zit dat met de roman? Thomas Mann werkte jaren aan zijn magnum opus ‘Dr Faust’, draaiend om de muziek van Schönberg. Weinig lezers beleven plezier aan deze overgecompliceerde roman. Dat komt dus wel overeen met Schönbergs muziek die door de meeste luisteraars evenmin als plezierig wordt ervaren. In het Nederlandse taalgebied schreef Maurice Gilliams de zwaar ondergewaardeerde roman ‘Elias of het gevecht met de nachtegalen’. Een roman in sonatevorm. Muziek is daar de andere dimensie die de dagelijkse relationele machtsdimensie onder spanning zet. Muziek inspireert tot ontdekking, ontwikkeling en ontplooiing, maar zet ook de vlakke dagelijkse realiteit onder spanning. Krek hetzelfde gebeurt in deze roman van Lovelace. Ogenschijnlijk gemakkelijk en lichtvoetig draait alles om de calypso, die gecompliceerder wordt naarmate meer wordt losgemaakt. Na de wederopstanding van Dorlene loopt alles uit de hand, tot de dagelijkse praktijk de regie weer overneemt. Of Lovelace’ niet aflatende kritiek op politici die verzuimen om ook maar enig ideaal in praktijk om te zetten, fair is? Net als ‘gewone’ mensen komen ze inderdaad meestal niet zo veel verder dan pappen en nathouden en als alles spaak loopt een opstandje onderdrukken. Zo gaat ons leven ‘verder’. En wat doen we met alles wat even losgemaakt werd? Is just a Movie, nietwaar?

De onsterfelijke, hemelse Calypso hield vast, terwijl het dagelijkse leven, vlak en weinig muzikaal, in het teken van ‘ka-iso’ staat. Al met al een buitengewone roman, die de lezer dwingt na te denken over de zin van het zinloze.

Earl Lovelave, Is just a Movie, Londen 2011; BOCAS-literatuurprijs 2012.

Leesvoer

Winnaar Gouden Strop 2012

Een zomer zonder slaap

Blaashoek is een vredig dorp, waar de seizoenen vloeiend in elkaar overgaan en de mensen in saamhorigheid bij elkaar wonen.

Waaien doet het er wel, en daarom worden er grote windmolens geplaatst. De energieopwekkers worden verwelkomd met een groot feest, en aanvankelijk lijken ze ook alleen maar voordelen op te leveren. Tot slager Herman Bracke de slaap niet meer kan vatten door een geluid, een irritante brom die alleen hij hoort en die afkomstig is van de molens.

Zijn slapeloosheid verergert en veroorzaakt een serie gebeurtenissen die bijna alle bewoners van Blaashoek kapot maken.

Achter het leven van alledag blijken heftige emoties schuil te gaan. Wat begint als een rustig opgebouwd verhaal over een groep dorpsbewoners, verandert in handen van wonderstilist Bram Dehouck in een bloedstollende reeks gebeurtenissen.

Bram Dehouck (1978) publiceerde in 2007 zijn eerste boek: Het meisje dat vergeet. Zijn spannende roman ‘De minzame moordenaar’ volgde in 2009. Het boek werd bekroond met zowel de Schaduwprijs (beste Nederlandstalige debuut in het spannende genre) als De Gouden Strop 2010 (prijs voor de beste Nederlandse thriller).

Juryvoorzitter Rik van de Westelaken over het boek: ‘Bram Dehouck heeft een prachtig boek geschreven, een verademing. Een compact en origineel verhaal, met een bloedstollende ontknoping. En door de zwarte humor in zijn werk, verfrist hij het genre van het spannende boek en is hij bezig een unieke plaats te veroveren in de Nederlandstalige misdaadliteratuur.’

Een zomer zonder slaap is zijn eerste boek dat bij De Geus verschijnt.

Titel: Een zomer zonder slaap
Auteur: Bram Dehouck
Uitgever: De Geus
ISBN/EAN: 9789044518368

Ars Poëtica

Als men je vraagt: wat was zijn handelsmerk?
Zeg: oprechtheid. Vind je dat te sterk
Zeg: zeer zachtmoedig. Buiten valt de regen
En wist de sporen uit. Zo gaat dat in zijn werk

Hugo Pos (1913 – 2000)
Uit: Een uitroep zonder uitroepteken: kwatrijnen van Hugo Pos. In de Knipscheer, 1987

Voor AA of NA meetings of hulp

Tel: 691-1929
drankdrugs@yahoo.com

Huntu Kòrsou

Fair Fashion (2)

Vorige week heeft u kennisgemaakt met Ellen Willink, ontwerpster van 'slow fashion' die op de Curaçao International Fashion Week van 21 tot en met 25 mei haar collectie presenteerde. Deze week ga ik erop in waarom zij voor Curaçao koos en waarom de organisatie dit jaar besloot aandacht te besteden aan dit thema.

Tekst: Shakti-Aroena Lakhi

Via haar Curaçaose stagiair David Paulus kwam Willink in contact met Fashion Week. "David, die door de organisatie werd benaderd om zijn collectie te presenteren, speelde deze uitnodiging door naar mij, omdat hij vindt dat ik met mijn kleding een mooie boodschap heb te brengen aan de Curaçaoënaars. En nu zit ik hier." Willink vervolgt: "Wat ik aan Curaçao wil laten zien is dat kleding vervaardigd van hergebruikt materiaal ook mooi is."

Voor de toekomst zou zij graag in samenwerking met Curaçaose naaiateliers sociale werkplaatsen willen creeren om ecokleding te maken en op de markt te brengen.

Waarom heeft de organisatie gekozen voor Willink? Volgens Raynar Then, die zich bezighield met de organisatie van deze modeweek: "Willink is het voorbeeld hoe je op een creatieve manier met materiaal kunt omgaan en hiermee is zij een inspirator voor andere designers. Zij laat zien dat je alles kunt gebruiken." Ook voegt hij eraan toe: "En ze draagt ook bij aan 'Love for the world'."

Dat er op ons eiland een markt is voor duurzame kleding, daar is Then van overtuigd. "Er is markt voor alles, maar we moeten eerst de mensen ervan bewust maken wat ze dragen, zodat ze de juiste keuzes kunnen maken." Hij vervolgt zijn verhaal: "Zo kunnen ontwerpers winkels openen of samenwerken met lokale winkeliers en atelierhouders om hun kleding op het eiland te vervaardigen. Dit schept banen en is dus een positieve 'push' voor onze economie."

Then ziet een structurele plaats voor 'fair fashion' binnen de Fashion Week voor de toekomst. Zo benadrukt hij: "Fashion Week moet meer aandacht besteden aan het werk van mensen zoals Willink. Zij verdienen een kans en krijgen 'credit' voor wat zij doen.Want zij maken de Curaçaose bevolking ervan bewust dat wat je draagt ook de boodschap is die je uitdraagt." Hij geeft als voorbeeld aan dat het hergebruiken van afval de Curaçaoënaars leert dat afval waarde heeft en dat je er leuke dingen van kunt maken. "En zo creëer je dat je trots bent op wat je draagt."

Als één van de drijvende krachten achter de 'Curaçao International Fashion Week' wil Then ervoor zorgen dat: "Deze modeweek een platform wordt dat enerzijds voor ontwerpers als Willink een plek biedt hun collectie te presenteren en anderzijds een positieve bijdrage levert aan onze economische ontwikkeling." En zo creëert Fashion Week een positief imago voor Curaçao en zet het misschien wel ons eiland op de kaart als trendsetter voor een afzetmarkt voor 'eerlijke mode'."

Meer informatie: www.ellen-willink.nl

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die zich inzet voor een 'better quality of life' op Curaçao. Meer lezen over de stichting: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou .

Spotlight op dieren

Panosteïtis: groeipijnen bij honden

We kennen allemaal de term groeipijn en wanneer dit het geval is bij de hond hebben we het meestal over panosteïtis. Groeipijn bij kinderen betreft pijn in de benen door onbekende oorzaak en gaat meestal vanzelf over wanneer de kinderen tieners worden.

Tekst: Margot Hack

Panosteïtis bij honden is een specifiek pijnlijke aandoening van de lange beenderen van grote rassen gemiddeld tussen de 5 en de 18 maanden oud. De aandoening kan bijzonder pijnlijk zijn tijdens de groeistuipen, maar verdwijnt uieindelijk permanent wanneer het dier uitgegroeid is. De oorzaak is vaak onduidelijk en wordt daarom groeipijn genoemd.

De diagnose is meestal vrij duidelijk. Het klinische plaatje van een jonge hond van een groot ras met kreupelheid geeft een aantal mogelijkheden waar panosteïtis er een van is. Deze aandoening heeft een milde voorkeur voor manlijke dieren. Terwijl het meestal de grote rassen zijn die hier last van hebben, kan het elke hond overkomen. De kreupelheid kan wisselen van de ene poot naar de andere poot en gepaard gaan met koorts. Pijnlijke perioden duren meestal 1 tot 3 weken en komen terug, meestal in een andere poot, totdat het dier is uitgegroeid. Soms is de aandoening te zien op röntgenfoto's waarbij een wolkerig beenmerg zichtbaar kan zijn. Wanneer de foto geen uitsluitsel geeft, kan de foto na een paar weken herhaald worden om de kijken of het beeld nu duidelijker is.

De behandeling is puur gericht op het bestrijden van de pijn totdat het dier het problem ontgroeid is.

Wat er gebeurt in het bot met panosteïtis is gecompliceerd. De beenmergholte bevat twee soorten beenmerg: hemopoietisch merg dat bloedcellen produceert en vet merg dat alleen maar vetcellen bevat. In geval van panosteïtis wordt het vet merg vervangen door bindweefsel. Dit bindweefsel wordt daarna vervangen door een soort bot dat geweven bot genoemd wordt. Uiteindelijk wordt dit bot weer vervangen door normale cellen die zorgen dat er bot gevormd wordt waar het zou moeten en de botweefsels terugkeren naar hun normale structuur.

Wat de oorzaak van dit proces is, is onduidelijk en ligt open voor discussie. Theorieën variëren van eventuele infectieuze oorzaken tot een te hoog eiwitgehalte in de commerciële voeders. Er dient nog veel onderzoek naar gedaan te worden.

Zoals eerder gezegd is de behandeling gericht op het pijnbestrijden totdat het dier er overheen gegroeid is. Hiervoor zijn verschillende medicijnen mogelijk waaronder Metacam, Rimadyl of Previcox. Een paar van deze behandelingen bevatten naast pijnstilling ook ontstekingsremmers waardoor de koorts afneemt en het dier zich beter voelt. De ultieme oplossing is echter tijd, want het dier zal er vanzelf overheen groeien.

"Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

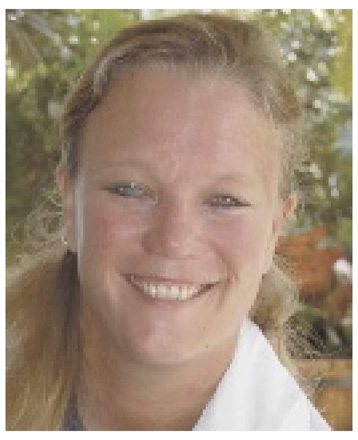

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Plooisel; 5. Engelse titel; 8. Russische schrijver; 13. gebruik; 14. zouteloos; 16. gevleugelde Perzische geest; 17. vertragingstoestel; 18. bijbelse figuur; 19. Japanse munt; 21. ontkenning; 22. plas; 25. bijb. figuur; 27. eveneens; 28. maand; 30. deel van een schip; 32. bank van gezworenen; 33. mesthoop; 35. vet; 37. soort slee; 38. vlek; 39. kleur; 40. monnikskleed; 41. deel van het gebit; 43. mislukking; 45. bedehuis; 47. oprolbaar zonnescherm; 49. scharnier van een hengsel; 50. Griekse zuilengang; 52. smal stromend water; 54. foedraal; 56. bijbelse figuur; 58. projectieplaatje; 60. teug; 61. kunsttaal; 63. Ronde van Frankrijk; 65. fabelachtig monster; 67. wildebeest; 68. vat met hengsel; 69. beteuterd; 70. gewoonlijk.

VERTICAAL: 1. Frans gebergte; 2. Noorse godheid; 3. deel v.e. auto; 4. rund; 5. groente; 6. dierengeluid; 7. Europeaan; 9. voorzetsel; 10. geheim; 11. vreemde munt; 12. gezang; 14. hevig; 15. bevestiging; 18. watering; 20. deel v.h.lichaam; 23. lange omzwerving; 24. soort papegaai; 26. vergunning om te hengelen; 27. soort onkruid; 28. sportwedstrijd; 29. rivier in Duitsland; 31. melaatsheid; 32. Tibetaans rund; 33. dieren op een boerderij; 34. zenuwtrekking; 36. visie; 42. scheikundig element; 44. vestibule; 46. rode verfstof; 48. gelofte; 50. zeepwater; 51. durende vijandschap; 53. kind (Eng.); 54. middenrifskramp; 55. lichaamsdeel; 57. zeevis; 59. kunst (Lat.); 60. drinkbeker; 62. kleding; 64. muzieknoot; 66. tandeloos zoogdier; 67. persoonlijk vnw.

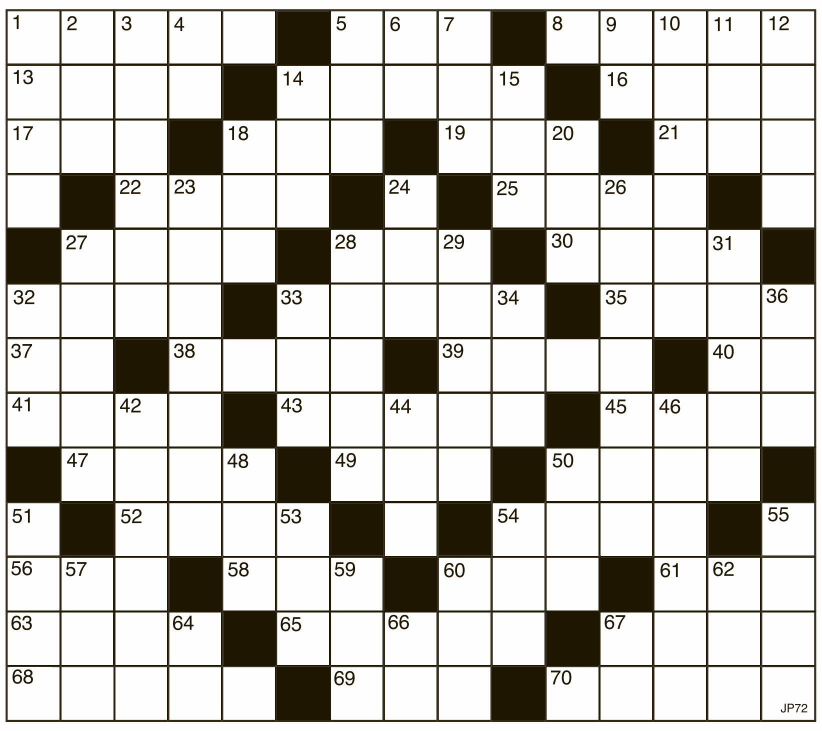

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

A.A.A. Maxwell
Pasteurstraat 3
Aruba

Carola Landheer
Fensohnstraat 5
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

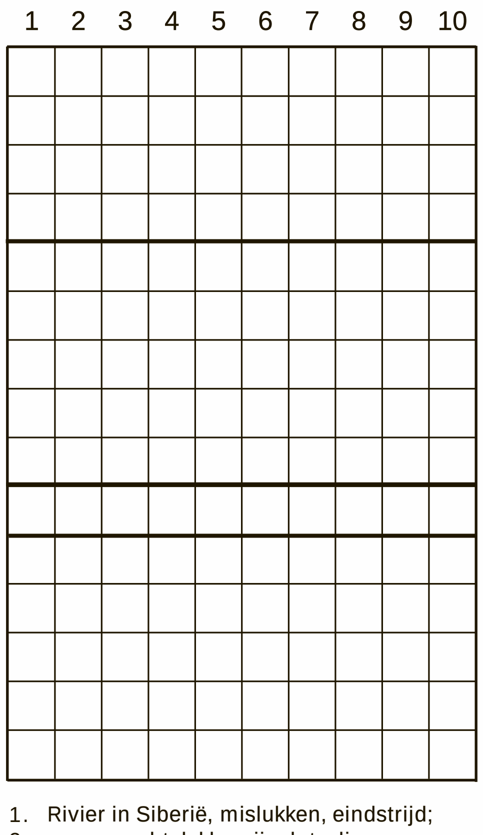

1. Rivier in Siberië, mislukken, eindstrijd;
2. voorgerecht, lekkernij, plotseling;
3. barak, militair hoofddeksel, verzoekschrift;
4. bevlieging, iel, tovenaar;
5. oevergewas, openbaar vervoermiddel, inwendig;
6. kneedbaar mengsel, stootwapen, geschikt zijn voor iets;
7. voedsel, genoemd worden, Europese hoofdstad;
8. nors, vis, sloep;
9. zwemvogel, naar beneden, hetzelfde;
10. lol, familie, verhandeling.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

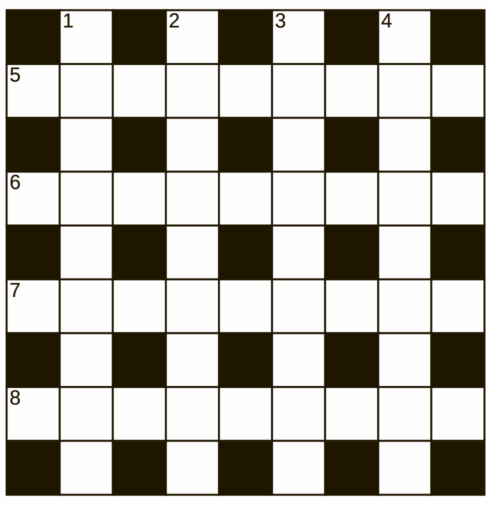

Horizontaal:
5. Geliefde die warm overkomt (4);
Het zonder kracht aanleggen met jonge schapen (8);
6. Ellendeling van een paard (6);
Het jargon van juristen? (7);
7. Stukken geweld (6);
Lat met een geschikte lengte (6);
8. Ook een schrijver heeft kosten (5);
Toon andermans bezit door hard te werken! (7);

Verticaal:
1. Ontsnapping met een kist (6);
Eerst opblazen, dan uitblazen! (8);
2. Zo verliefd, het is om te stikken! (5);
Laatste snoep (7);
3. Geen oorlog meer voor computerverwerking! (7);
In deze positie op de vingers getikt (7);
4. Baal je van dit geschenk? (2,3);
Die koker gaat niet op (7);

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

N	E	R	E	I	Z	E	L	P	N	A	J	E
P	E	T	D	IJ	W	R	G	E	R	E	I	G
IJ	A	S	V	A	A	L	T	B	Z	T	E	T
P	N	L	R	K	A	N	A	O	N	E	I	T
R	P	A	E	S	N	D	E	E	O	E	V	I
O	I	U	W	G	A	A	V	W	T	B	M	E
T	D	O	P	C	N	R	L	I	U	A	U	T
A	L	I	A	I	E	A	L	K	E	O	E	I
S	E	B	E	T	L	A	M	T	N	D	R	R
N	A	I	N	H	N	E	M	N	N	A	L	O
E	M	I	S	I	C	A	U	E	E	E	W	T
D	M	E	M	E	A	S	O	R	E	E	L	U
N	O	I	E	H	N	D	F	T	D	A	L	A
O	R	N	C	R	F	M	N	A	D	E	T	E
C	E	S	L	A	T	A	A	E	E	M	R	A
E	L	F	E	N	K	O	N	I	N	G	I	N

Abacadabra
Afdoende
Afscheid
Amnesie
Armee
Asvaalt
Autoriteit
Condensatorpijp
Criminaliteit
Elfenkoningin
Glaswol
Interventie
Janplezieren
Kanteel
Laden
Leenman
Leurder
Mangel
Morel
Pupil
Rouwen
Schaamte
Tiara
Treem
Uboot
Vezel
Wanklank
Wijdte

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

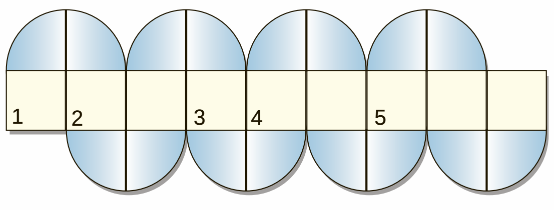

1. Leegte (bouwk.); 2. aftreksel; 3. uitroep bij de jacht; 4. haremslavin; 5. duikelen.

© Puzzelland/120623

SUDOKU

		2		9			4	5
	8		5				7	
3								
1	3				6	8		
8	9			2	7			6
	2			1			3	
9		3				7		
7			1					4
				4	5		8	9

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

2	9	3	5	1	7	6	8	4
6	8	1	4	2	3	5	7	9
7	5	4	9	6	8	3	2	1
4	2	9	8	7	6	1	5	3
1	7	5	3	9	2	8	4	6
8	3	6	1	5	4	7	9	2
3	1	8	7	4	9	2	6	5
5	4	2	6	8	1	9	3	7
9	6	7	2	3	5	4	1	8

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Hoogmoedig; 8. oise; 11. hei; 12. bra; 13. dik; 14. ur; 16. ill; 18. ier; 19. ob; 20. sub; 22. dus; 24. one; 25. bel; 26. smal; 28. bagno; 30. soho; 31. heg; 33. vat; 34. medoc; 36. hela; 37. roer; 38. medan; 40. neo; 42. nar; 45. uier; 46. onnut; 48. fase; 50. zen; 51. noe; 52. wijn; 54. lid; 55. in; 56. hem; 58. dam; 60. mi; 61. mes; 62. ome; 64. val; 66. knel; 67. antimonium. VERTICAAL: 1. Hausse; 2. oh; 3. gei; 4. mild; 5. eb; 6. dra; 7. ia; 8. oir; 9. ik; 10. enbloc; 13. dee; 15. rum; 17. lub; 18. ino; 19. oehoe; 21. bah; 23. savanne; 24. ontrouw; 25. bod; 27. lehar; 29. ga; 30. seraf; 32. gen; 34. men; 35. heien; 38. muziek; 39. den; 41. en; 43. ral; 44. medium; 46. oom; 47. tijd; 49. sim; 51. nes; 53. navo; 56. hel; 57. emt; 59. man; 61. me; 62. on; 63. ei; 65. li. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Klomperik; 6. watervals; 7. bobbelang; 8. blaageind. Verticaal: 1. Slaapollo; 2. omzetbaas; 3. vervallen; 4. uitlijneng. Anagram: 1. roet-tenor-cornet; 2. ever-oever-oeuvre; 3. amen-manet-mantel; 4. park-kaper-parker; 5. doel-dolen-londen; 6. kern-keren-inkeer; 7. reno-toren-mentor; 8. leeg-gelei-eigeel; 9. lans-slaan-nasaal; 10.teen-steen-tevens. Eindoplossing: COMPLIMENT Woordzoeker: ENGELENSTEM Puzzelslang: 1. Paco; 2. ooglens; 3. sont; 4. tetanus; 5. sanjose. Het sleutelwoord luidt: POLSTASJE

'Sharia'

Tekst: Hans Vaders Foto's: Archief

Er wordt links gereden en dat zegt eigenlijk al voldoende: Negara Brunei Darassalam, vrij vertaald Brunei het land waar de vrede woont, een souvereine staat in het noorden van het eiland Borneo, was in het verleden tot 1 januari 1984 een Brits protectoraat. Brunei, tegenwoordig een schatrijk sultanaat onder het regime van miljardair en sultan Hassanal Hassanal, Brunei dat op de vijfde plaats staat van 's werelds rijkste landen dankzij een overvloed aan olie en gas.

Volgens de eeuwenoude legende werd het islamitische Brunei gesticht door Awang Alak Betatar. Zijn tocht van Garang in het Temburong District naar de delta van de belangrijkste rivier leidde tot de ontsluiting van het land. De overlevering meldt verder dat Betatar in zijn enthousiasme 'baru nah' uitkreet, 'dat is het', 'daar' en dat zo de naam Brunei is ontstaan.

De historie van Brunei gaat te ver om in dit kader te recapituleren. Het is altijd hetzelfde verhaal, hetzelfde liedje van ieder willekeurig land, een geschiedenis van landjepik, complete oorlogen, in dit geval een verwarrende strijd van Chinezen, Arabieren, Spanjaarden, Japanners en interveniërende Britten overgoten met een sausje van cholera, andere dodelijke malheur en in dit geval ook nog een paar porties vergif in het maal van een enkele machthebber. Eet smakelijk!

En de vrouwen horen in Brunei letterlijk in de keuken en moeten hun mond maar houden volgens de sharia, de islamitische wetgeving die met welwillende gestrengheid in het land wordt nageleefd. Achter het fornuis, daar zitten die zwakke creaturen veilig opgeborgen en goed beschermd, maar uiteraard never en nooit tegen het sluipende gevaar van huiselijk geweld.

In Brunei zijn de straffen voor verkrachting overigens niet mals: 30 jaar gevangenisstraf en de nodige stokslagen, tot bloedens toe. Dit alles geldt echter niet voor verkrachting binnen het huwelijk zo lang de 'echtgenote' maar ouder is dan dertien jaar. Blijven er toch nog problemen dan kan altijd een islamitische raad uitkomst brengen, een verschijnsel dat nu ook in West-Europa in populariteit toeneemt.

Maar terug naar de stoof, naar het eten, naar de plaatselijke geneugten. Te drinken valt er bepaald niets in een land waar de sharia uitgangspunt en tevens het einde van leven en welzijn is, waardoor de verkoop en openbare consumptie van alcohol strikt verboden is. Bezoekers, reizigers die geen moslim zijn, mogen een gelimiteerde hoeveelheid alcoholhoudende drank uit het perfide liberale buitenland invoeren voor eigen gebruik. Dat wordt dus ter plaatse aangekomen bij de maaltijd kokosmelk, thee, koffie of appelsap.

De keuken van Brunei is zwaar beïnvloed door de schaft in de buurlanden Maleisië, Singapore en Indonesië, terwijl ook bereidingswijzen uit Japan, Thailand, India en China niet worden geschuwd. Dit levert wonderlijke, creatieve maar ook bijzonder smakelijke combinaties op.

Een ding staat vast. Brunei is het land voor de rijst-, bami- en visliefhebber. Rundvlees is duur en staat dus alleen in dure restaurants op de kaart. Het is ook het land van de halal en varkens kom je er niet tegen. Op het platteland wordt gejaagd op onder meer vogels en herten maar zover, in die streken, komt de gemiddelde bezoeker gewoonlijk niet.

Echter, in de hoofdstad Bandar Seri Begawan valt de 'beef rendang' niet te versmaden en dit geldt evenzeer voor de 'nasi lemak', 'vette' rijst met kokosmelk bereid, ofschoon niet origineel voor Brunei. Traditioneel is echter wel 'ambuyat', een kleverige, smakeloze bal gemaakt van sagomeel die met een bamboevorkje in een zure fruitsaus wordt gedipt.

De aromatische 'beef rendang' vormt overigens een verhaal apart. Van oorsprong afkomstig uit Indonesië, werd beef rendang binnen de etnische Minangkabou geserveerd aan de upper class tijdens ceremoniële aangelegenheden. De bereiding duurt vele uren van deze volgens topchefs 'rijke en malse stobá van vlees met speciaal geprepareerde kokosnoot oftewel 'kerisik', die explosief en vol van smaak de smaakpapillen weet te verwennen'. En geen enkele beef rendang is hetzelfde qua textuur.

De echte liefhebber savoureert de rendang overigens niet meteen. Het is beter om het bereide gerecht enige tijd te bewaren zodat de complexe smaak steeds beter tot zijn recht komt. En vergeet niet het gerecht alleen met de rechterhand te eten. De linkerhand is - zoals u wel zult weten - namelijk onrein.

Rest nog de vlucht met Royal Brunei Airlines van Brunei International Airport naar Jakarta, het vroegere Batavia. Daar wacht een uitgebreide rijsttafel, weet ik. En natuurlijk met een koud glas bier om deze column uit te luiden. Welvarend vredig Brunei, daar blijf je maar mager bij. Op naar Bali voor een korte strandvakantie.

KOOK MEE MET MAY

Gegrilde vis met spinazie

Een stuk (3 cm) verse gember geschild en in plakjes gesneden
1 kleine ui, schoongemaakt en fijn gesneden
1 à 2 verse promèntè, zaadjes verwijderd, fijn gesneden
beetje zout
1/4 theelepel suiker
1/4 theelepel turmeric
2 cup kokosmelk
1 pond verse visfilets
beetje laos
2 stengels citroengras/2 plakken verse citroen
1/4 pond spinazie, goed gespoeld en grof gesneden

De gember, de ui, de promèntè, het zout, de suiker, de turmeric en een 1/4 cup van de kokosmelk in de keukenmachine tot een pasta malen. Apart houden.
De visfilets met wat olie bestrijken en 2 minuten aan elke kant in een pan grillen.
In een grote koekenpan de rest van de kokosmelk met de kruidenpasta boven een matig heet vuur aan de kook brengen. De laos en het citroengras toevoegen.
5 Minuten laten pruttelen Af en toe roeren.
De vis en de spinazie toevoegen en nog 15 minuten laten pruttelen. Zonodig met zout afmaken. De filets met de saus bedruipen.

Met rijst en andere gerechten naar smaak opdienen.

Voor 4 personen.

Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Louis Guntrum Royal Blue Riesling, Duitsland

Druivensoort:	**Rheinse Riesling**
Streek:	**Rheinhessen**
Kleur:	**Helder wit/geel**
Geur:	**Grapefruit, ananas**
Smaak:	**Kruidig met frisse zuren**

Hmmm, ik ben dol op Oriëntaalse bereidingen met vis en dat zit in dit gerecht helemaal goed. Bij smaken als kokos, laos, gember en citroengras kunt u het beste combineren met wijnen die een oriëntaals karakter hebben. Hiermee bedoel ik een combinatie van zoet en zuur met kruidige tonen. Wijnen gemaakt van de druivenrassen Riesling, Gewürztraminer en droge Muscat bezitten deze smaken in hoge mate.

Ik kies hier voor een Royal Blue Riesling van Louis Guntrum gemaakt in het zuidwesten van Duitsland in het wijngebied Rheinhessen rond de plaats Mainz. Deze wijn heeft in eerste aanleg een mooie zuurgraad van pompelmoes, daarna proeft u tropische ananas in combinatie met vanille en witte aalbessen. Door deze smaakexplosie heeft de wijn voldoende smaakintensiteit om te combineren met de exotische smaken die May gebruikt in dit mooie visgerecht.

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro

Het genot van wijn

Zomerreces

Dit is de laatste column van dit seizoen voordat we met zomerreces gaan. Voor mij betekent dit dat ik nieuwe wijnen ga ontdekken in oude wijngaarden, soms bij oude bekenden, soms in voor mij minder bekende gebieden met bijzondere vergezichten, andere vinificatiemethodes en nieuwe ontmoetingen.

Tekst: Erik van Kampen

Coulee de Serrant

Het leuke daaraan is voor mij dat er iedere keer toch weer nieuwe ontdekkingen worden gedaan, want de wijnwereld is oneindig in variatie van smaken, kleuren, geuren en complexiteit.

Tijdens deze ontdekkkingstocht richt ik mij vooral op de toepasbaarheid van een wijn, toepasbaar als huiswijn, of meer geschikt in combinatie met een gerecht of een op zichzelf staand exemplaar met een heel eigen karakter.

Na de vakantie zit ik meestal vol met nieuwe ideeën over het combineren van wijnen met gerechten en wijnproeverijen met nieuwe thema's. Hierin laat ik me inspireren door landschappen, flora en fauna, architectuur maar bovenal door wijnboeren en keldermeesters. Meestal bijzondere mensen met één gezamelijke passie; wijn, wijn en nog eens wijn.

Deze zomer ga ik zeker naar de Midden-Loire met zijn mooie rivieren, kastelen en prachtige pittoreske dorpen, want ik heb een voorliefde voor de druivenrassen Cabernet Franc en Chenin Blanc. Beide worden daar veelvuldig aangeplant en zijn goed voor waanzinnig interessante wijnen.

Ik wil dan ook graag een bezoek brengen aan het voor mij mysterieuze Coullée de Serrant.

Deze superkleine Appelatie rond het dorp Savennières werd in de 12e eeuw al aangelegd en is sindsdien altijd wijngaard gebleven. Ze wordt met de hand en het paard bewerkt omdat de naar de Loire afdalende hellingen steil zijn.

Lodewijk de XIe en Lodewijk de XIVe maakten deze wijn als zodanig beroemd en later werd hij door invloedrijke critici ingedeeld bij de allergrootste wijnen van Frankrijk. Ik verheug me er enorm op om deze beroemde wijngaarden met eigen voeten te betreden. Drie jaar geleden was ik er in de buurt, maar door een (te) druk programma niet aan toegekomen om ze te bezoeken. Maar dit jaar ga ik er uitgebreid de tijd voor nemen en zal ik een mooi verslag schrijven van mijn geplande bezoek aan Nicolas Joly.

Ook wil ik op zoek naar het druivenras Pecorino, ooit helemaal verdwenen, maar door een groep fanatieke wijnboeren herbeplant in zijn orginele staat, resistent gemaakt tegen allerlei ziektes. Ik hoop dit slapend druivenras met eigen ogen te zien staan en een glas te proeven van een wijn gemaakt van een zeer origineel druivenras dat een bijzondere geschiedenis met zich meedraagt.

Hiervoor zal ik afreizen naar Oost-Italië naar de provincie Marche (Marken) om daar op zoek te gaan naar het fascinerende verhaal achter dit 'vergeten' ras. Uiteraard zal ik ook over mijn reis door dit prachtige land, met zijn bijzondere landschappen, uitvoerig berichten. Ik hoop dat ik daadwerkelijk de Pecorino-wijn kan vinden en proeven, want dat is het einddoel van onze reis.

Uiteraard maken we een aantal tussenstops in Duitsland, Zwitserland en Italië zelf.

Over het mooie Zwitserland, als uniek wijnland, zal ik volgend seizoen uitgebreid schrijven, net zoals over het bezoeken van andere bijzondere plekken.

U ziet, het leven van een sommelier is niet altijd gemakkelijk, maar ik doe er alles aan om de columns inhoudelijk zo boeiend mogelijk te schrijven en dat vergt nu eenmaal veel inspanning in de vorm van reizen en proeven.

Rest mij te zeggen dat ik me nu al verheug op het volgende seizoen en ik wens u allen een inspiratievolle zomer, met veel lekkere wijnen en smaken om samen te ontdekken met de mensen die u lief heeft.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

ÑAPA Business
23 juni 2012

‘Fort Zeelandia wordt pretcentrum’

President Desi Bouterse van Suriname heeft vergevorderde plannen Fort Zeelandia, zijn voormalig militair hoofdkwartier waar op 8 december 1982 de Decembermoorden plaatsvonden, opnieuw in beslag te nemen.

Tekst en foto’s: Marius Bremmer

Het huidige fort in hartje Paramaribo huisvest momenteel niet alleen een restaurant en een museum, maar ook een plaquette met de namen van de vijftien slachtoffers. De plannen zijn om er nu een festivalcentrum te beginnen. Nabestaanden noemen de plannen ‘walgelijk’. Zo komt er weer een hoofdstuk bij de roemruchte geschiedenis van een omstreden fort.

Door de gruwelijke decembermoorden van al weer dertig jaar geleden kreeg het bolwerk een lugubere klank. Dat verdient het knap gebouwde fort aan de Surinamerivier niet. In 1995 werd het fort, na met Nederlandse gelden te zijn gerestaureerd, weer opengesteld voor het publiek.

Fort Zeelandia heeft een zware Zeeuwse historie. De naam zegt het toch al?
In 1665 brak de Tweede Engelse oorlog uit. De Hollanders trokken er onder leiding van Michiel de Ruijter op uit om koloniën in Afrika en Noord-Amerika op de Engelsen te heroveren. Tegelijkertijd besloten de Zeeuwen om de Engelsen aan te pakken in hun kolonie Suriname, waar sinds 14 jaar Sir Willoughby heer en meester was. Op 30 december 1666 verliet de Zeeuwse ‘vloot’ het Veersche Gat, slechts drie oorlogsschepen en vier hulpscheepjes groot. De 750 matrozen en 225 soldaten stonden onder commando van de Zeeuw Abraham Crijnssen. De Engelsen - aan de Surinamerivier verschanst in Fort Willoughby- waren niet bevreesd voor de Zeeuwen, zo liet vlootpredikant ds. Westhuysen destijds optekenen: ‘ze klopten met handt op ‘t achter quartier (het achterwerk), tot teycken niet veel naer ‘t schieten te vraghen (om het schieten te geven). Maar al snel ‘ginck de Witte Vlagge op van ‘t Casteel, tot teycken van te willen parlementeren; en so is ten selven dage het Casteel op accoord overgegaan.’

De Zeeuwen werden de baas, Abraham Crijnssen noemde het fort ‘Zeelandia’, want zo heette ook zijn eigen schip. De nabijgelegen stad Parmurbo werd omgedoopt tot Nieuw-Middelburg; een naam die overigens geen lang leven beschoren was. Het werd Paramaribo.

Blunder
Bij de Vrede van Breda in 1667 - iedereen kent de uitkomst als een historische blunder - namen de partijen de toen bestaande posities als uitgangspunt: Engeland behield het op de Hollanders veroverde Nieuw-Amsterdam (thans New York), Suriname bleef in handen van de Zeeuwse veroveraars. Immers, zo zeiden de Staten van Zeeland, het waren uitsluitend de Zeeuwen, en niet de Hollanders, die het gebied hadden veroverd. Middelburg trommelde vervolgens avonturiers en planters op om het nieuwe wingewest te koloniseren. Hoewel de Zeeuwse hegemonie over Suriname niet lang duurde, bleef in Zeeland toch lange tijd een voorliefde voor Suriname. Dat blijkt wel uit een oud Zeeuws gedicht, ooit door het Nederlandse Tweede Kamerlid Oldenhuis Gratama geciteerd bij de behandeling van de Surinaamse begroting, waarin er sprake is van Zeeuwse vaders die hun maeght alleen uithuwelijken aan een jonckman die eerst een reis naar Suriname heeft ondernomen. In 1682 verkochten de Zeeuwen het tegenvallende wingewest voor 260.000 gulden aan de West-Indische Compagnie (WIC), de familie Van Aerssen van Sommelsdijck en de stad Amsterdam.

Wilhelmina verwijderd
Fort Zeelandia ligt verscholen in het groen, een oase van rust omgeven door verschillende nalatenschappen uit het koloniale verleden. Op een wat verloren plaats, ergens opzij, staat een parmantig beeld van koningin Wilhelmina. In Nederland vervaardigd, werd Hare Majesteit in onderdelen naar Suriname verscheept. De zichtbare lasnaden in het beeld getuigen daar van. ‘Hulde van Suriname aan Koningin Wilhelmina 1898-1923’ staat op een plaquette op de sokkel. Het is een ode van de kolonie aan haar vorstin bij het zilveren regeringsjubileum. Aan haar voeten liggen links en rechts roestige kanonslopen. De vorstin heeft zich vast enige tijd onbehagelijk gevoeld in die serene rust, hier zo dicht bij het fort. Ze stond eerst dichter bij de stad, waar meer lawaai was, aan het Oranjeplein. Vanaf haar positie aan dat weidse plein had ze zicht op het paleis van haar vertegenwoordiger in Suriname: de Gouverneur- Generaal. Na de oorlog werd het Oranjeplein omgedoopt tot Gouvernementsplein. Bij de onafhankelijkheid in 1975 stond verdere aanwezigheid van de voormalige vorstin op deze locatie toch wat op gespannen voet met de nieuwe status van de natie. Het plein werd wederom omgedoopt, nu tot Onafhankelijkheidsplein. De Surinaamse president nam zijn intrek in het paleis van de Gouverneur-Generaal en op het Onafhankelijkheidsplein staat nu een veel groter beeld: van Jopie Pengel, de Surinaamse ‘Vader des Vaderlands’. Wilhelmina werd verplaatst, maar net niet helemaal uit het stadsbeeld verwijderd.

Broekveter
Vlak bij de muren van het fort liggen hier en daar meest onleesbare grafzerken, zonder dat er overigens sprake lijkt te zijn van een heuse begraafplaats. Waarschijnlijk is die hier vroeger wel geweest. Op één steen is nog te lezen dat het gaat om de laatste rustplaats van De Weledelgestrenge Heer Jacob Ernst Beeldsnijder, Matroos, Overleden den 18 November 1771. Verder zijn alleen nog wat losse woorden als ter zee, Staat der Nederlanden en oorlog te lezen. Het doet je toch wel wat, om zo ver van huis op oude grafstenen nog wat Nederlands te lezen.

Tussen palmen en reusachtige mahoniebomen bij het fort staan verder fraaie officierswoningen, net als de meeste andere historische gebouwen in Paramaribo uit hout opgetrokken. Ze steken, ook door de witgeverfde delen, merkwaardig af tegen het massieve stenen fort op de achtergrond. In deze huizen woonde onder anderen de garnizoenscommandant. Wie zouden die functie allemaal hebben bekleed en wat hebben ze uitgespookt?

Binnen de ommuring van de bastions komt de geschiedenis tot leven.

De laatste bewoner van de eerste van deze officierswoningen is bekend. Het was Roy Horb en het is niet goed met hem afgelopen. Horb pleegde samen met Bouterse en onder anderen Marcel Zeeuw in 1980 de bekende coup, maar raakte drie jaar later bij de Bevelhebber in ongenade. Hij werd destijds in verband gebracht met pogingen om Bouterse te vermoorden. Een paar dagen na zijn arrestatie verhing Horb zich in zijn cel, volgens de militairen aan een veter uit zijn sportbroekje. ‘Horb heeft zich op de vlucht verhangen’ zeiden de critici van de dictatuur. Slechts één vooraanstaande Surinamer overleefde de decembermoorden: de vakbondsman Fred Derby. Hij heeft die decembernacht in het fort de dood in de ogen gezien, maar om onduidelijke redenen liet Bouterse hem weer gaan. Derby heeft nooit breed kenbaar gemaakt wat hij heeft gezien en gehoord, laat staan dat hij de kernvraag heeft beantwoord: was het Desi Bouterse zelf die de trekker overhaalde? Ruim tien jaar geleden overleed hij tijdens een partijtje voetbal aan een hartaanval. Met hem is zijn geheim begraven op de Hernhuttersche Begraafplaats ‘Mariusrust’.

Bakstenen
Fort Zeelandia is een bakstenen bastion. De Zeeuwen en later de Hollanders namen bakstenen als ballast mee, als ze naar de West zeilden; het schip lag dan dieper en dus stabieler, een functie die op de terugweg door handelswaar als suiker en zout werd overgenomen. De bakstenen deden overal in de koloniën dienst voor bouwwerken en fortificaties, maar hier in Fort Zeelandia is het één en al baksteen wat de klok slaat. In de 18e eeuw verloor het fort haar betekenis als verdedigingswerk en kreeg het meer een functie als kazerne, opslagplaats voor kruit en gevangenis. In de 19e eeuw werden de wallen en de gracht ontmanteld en verloor het geheel met de nieuwe bestemming als Huis van Bewaring zijn militaire betekenis. Vanaf 1967 nam het Surinaams Museum intrek in Fort Zeelandia, om in 1982 weer plaats te maken voor het Nationale Leger: Bouterse en zijn mannen.

Binnen de ommuring van de bastions komt de geschiedenis - compleet met een ingemetseld Zeeuws wapen - tot leven in vier bakstenen gebouwen, vandaag de dag met wisselende exposities als museum ingericht. Je kunt ook een kijkje nemen op de verschillende bastions: Zierikzee, net als de bastions Middelburg en Vlissingen genoemd naar Zeeuwse steden. Het eerste binnengebouw was ooit gevangenis. Eén van de wanden is bekleed met blauwe tegeltjes uit Delft. In het tweede gebouw zou dertig jaar geleden het verhoor en de executie van de vijftien vooraanstaande burgers hebben plaatsgevonden.

In bastion Veere zie je nog de kogelgaten van de executies van 30 jaar geleden.

Intussen is er ook een plaquette met de namen van de omgekomenen.

Tot slot nóg iets Zeeuws: de achternaam van eerdergenoemde Marcel Zeeuw en die van Desi Bouterse. Het Nederlandse telefoonboek van de steden Middelburg, Vlissingen, Goes, Arnemuiden en misschien van nog wel meer Zeeuwse plaatsen levert het bewijs; hier wonen nog steeds Zeeuwen met de naam Bouterse. Stamt de oud-bevelhebber en van meervoudige moord verdachte Surinamer af van een Zeeuwse maeght? Of waren er slaven die de achternaam aannamen van hun planter, een jonckman van Zeeuwse afkomst?

Anno 2012. President Bouterse benoemt een zogenaamde ‘cultureel adviseur’, die de herinrichting van het fort concreet uitwerkt. Fort Zeelandia zelf wordt een festivalcentrum, compleet met klein amfitheater.

Wat er gebeurt met de herdenkingsplaquette is nog onduidelijk. De andere gebouwen op het complex zullen onder meer gebruikt worden als kantoorruimte voor de vice-president, voor andere ambtenaren en als expositieruimte. Het befaamde cellenblok ‘devil’, waar Bouterse ooit huidig coalitiepartner Paul Somohardjo gevangenzette, wordt mogelijk gesloopt om plaats te maken voor een beeldenpark met helden uit het verleden. Volgens de cultureel adviseur hoort daarbij misschien ook een standbeeld van Desi Bouterse zelf.

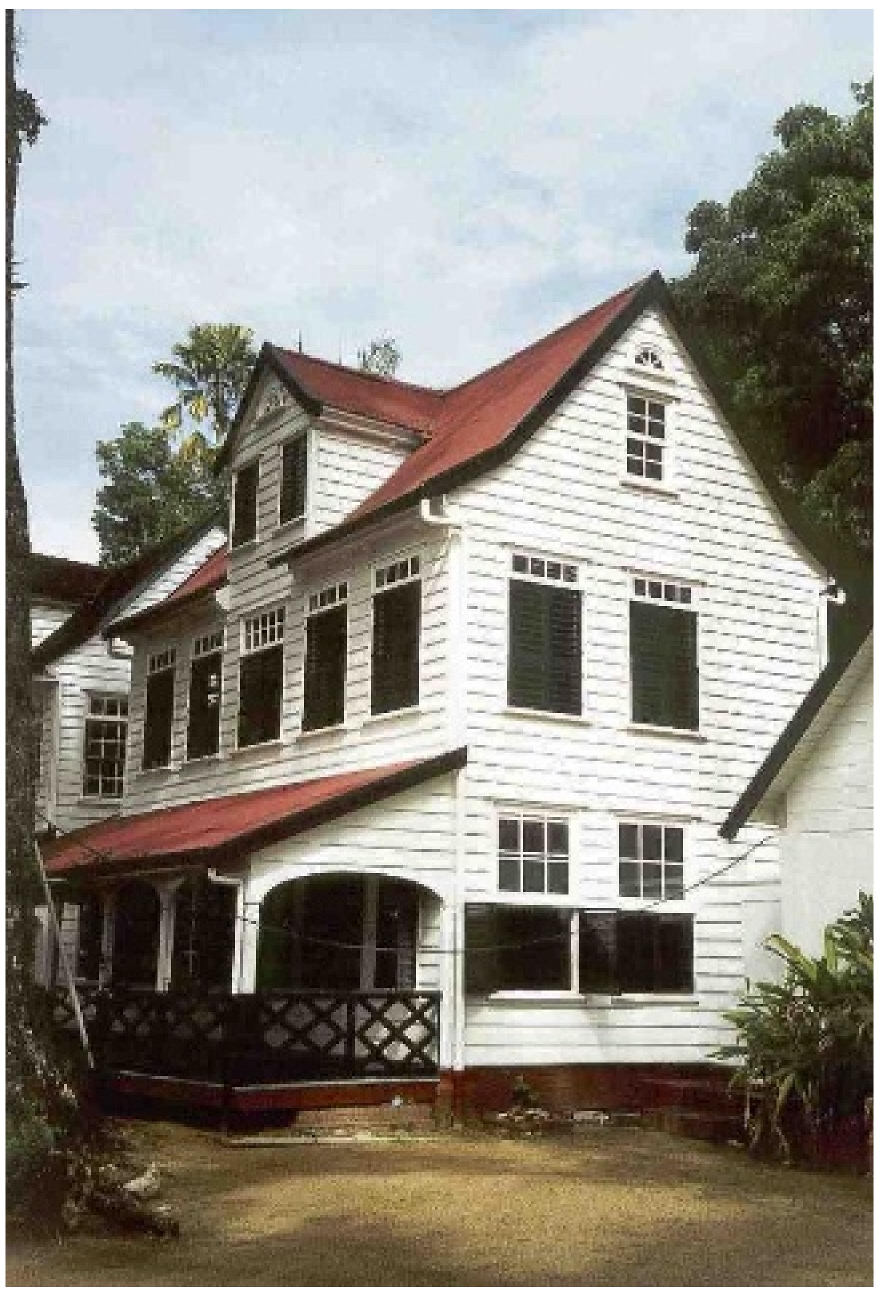
In deze officierswoning woonde het gezin Bouterse na de revolutie van 1980.

In het fort is sinds vorig jaar een restaurant, waar je lekker aan de rivier kunt eten.

Arbeidsrecht

Ontbinding van de arbeidsovereenkomst

Het Burgerlijk Wetboek van Curaçao bepaalt in artikel 7A:1615w dat zowel een werknemer als een werkgever zich tot de rechter kunnen wenden met het verzoek de arbeidsovereenkomst tussen hen te ontbinden wegens gewichtige redenen.

Tekst: William ten Veen

Het aangehaalde wetsartikel luidt als volgt: 'Ieder der partijen is te allen tijde bevoegd zich wegens gewichtige redenen tot de rechter te wenden met het schriftelijk verzoek de arbeidsovereenkomst ontbonden te verklaren. Elk beding, waardoor deze bevoegdheid wordt uitgesloten of beperkt, is nietig.' Derhalve is niet geldig een beding (lees: bepaling) in een arbeidsovereenkomst waarin de genoemde bevoegdheid voor de werknemer wordt uitgesloten gedurende het 1e jaar van de arbeidsovereenkomst.

Van belang is dat alleen de rechter derhalve bevoegd is een arbeidsovereenkomst te ontbinden. Partijen kunnen dit zelf niet doen. Regelmatig zie ik in mijn praktijk briefjes voorbij komen van werkgevers die aangeven aan een werknemer dat ze de arbeidsovereenkomst per een bepaalde datum ontbinden. Ik weet wat ze eigenlijk bedoelen, maar technisch-juridisch gezien is het onzin wat er staat. Grappig of misschien beter gezegd verontrustend is het dat er ook advocaten zijn die dergelijke briefjes sturen. Bedoeld wordt (uiteraard) beëindiging van de arbeidsovereenkomst per een bepaalde datum door opzegging van de arbeidsovereenkomst. Immers partijen zelf kunnen een arbeidsovereenkomst niet ontbinden of verklaren dat deze is ontbonden.

De ontbindingsprocedure vangt aan met het indienen van een schriftelijk verzoek aan het Gerecht in Eerste Aanleg van Curaçao om de tussen partijen bestaande arbeidsovereenkomst te ontbinden. De wederpartij (meestal is dit de werknemer) heeft de mogelijkheid om een verweerschrift in te dienen tegen de verzochte ontbinding van zijn arbeidsovereenkomst. Vervolgens vindt er een mondelinge behandeling plaats voor de behandelend rechter nadat beide partijen door de griffier en/of deurwaarder zijn uitgenodigd voor deze zitting. Tijdens de mondelinge behandeling bij het Gerecht worden partijen in de gelegenheid gesteld hun verzoek- en verweerschrift toe te lichten en zal de rechter vragen kunnen stellen aan partijen. Tussen het moment van indienen van het verzoekschrift en de mondelinge behandeling zitten over het algemeen 4 - 8 weken.

Aan het verzoek tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst moeten gewichtige redenen ten grondslag worden gelegd. Als gewichtige redenen worden beschouwd: (i) dringende redenen of (ii) veranderingen in de omstandigheden welke van dien aard zijn dat de arbeidsovereenkomst billijkheidshalve dadelijk of na korte tijd behoort te eindigen. Veel werkgevers denken dat als ze de werknemer maar een vergoeding aanbieden, de rechter altijd overgaat tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst. Dat is niet altijd zo. Het gebeurt in de praktijk niet veel, maar als de rechter van mening is dat er geen sprake is van gewichtige redenen zal het verzoek tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst worden afgewezen. Dit betekent dat de arbeidsovereenkomst dan voortduurt en de werkgever het salaris aan de werknemer dient door te betalen. De werknemer dient zich dan wel beschikbaar te houden voor het verrichten van zijn werkzaamheden.

Werkgevers en werknemers kunnen zich laten bijstaan door een gemachtigde (die overigens geen advocaat hoeft te zijn), maar dit is op Curaçao niet verplicht. Het valt over het algemeen wel aan te raden om een specialist in het arbeidsrecht in te schakelen.

De ontbinding van de arbeidsovereenkomst kan niet met terugwerkende kracht plaatsvinden. De rechter kan uitspraak doen tijdens of gelijk na de mondelinge behandeling en vervolgens tot onmiddellijke ontbinding overgaan van de arbeidsovereenkomst. Gebruikelijk is dit echter niet. Meestal neemt de rechter (minimaal) 2 weken na de mondelinge behandeling de tijd om de schriftelijke stukken (nogmaals) te bestuderen en tot een oordeel te komen. Vaak zie je dat de rechter per de 1e van de maand volgend op de datum van de uitspraak de arbeidsovereenkomst ontbindt. Indien de rechter overgaat tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst wegens 'veranderingen in de omstandigheden' (bijvoorbeeld: een verstoorde arbeidsrelatie, disfunctioneren van de werknemer of een reorganisatie), kan hij de werknemer een financiële vergoeding toekennen. De rechter is daartoe niet verplicht. Het is theoretisch ook mogelijk dat de rechter de werkgever een vergoeding toekent in het geval een werknemer de indiener is van het ontbindingsverzoekschrift. In mijn praktijk heb ik deze variant echter nog niet meegemaakt. Als de rechter omstandigheden aanwezig acht op grond waarvan hij een vergoeding billijk acht, zal over het algemeen de kantonrechtersformule als uitgangspunt worden genomen.

William ten Veen is Advocaat en Partner bij BBV Legal tenveen@bbvlegal.com

Mens & Werk

Voorkom vakantiestress

We gaan weer richting de zomervakantie en veel mensen zijn toe aan een of twee weken vakantie. Zelfs twee weken is nooit genoeg om helemaal bij te tanken, maar even niet aan het ritme van de werkweek denken, lekker uitslapen, een dagje naar het strand of gewoon thuis een boek lezen helpen om te ontspannen. Niet iedereen kijkt uit naar de zomervakantie en dat zijn de werkende ouders en vooral de alleenstaande werkende moeders, want voor hen is het een paar weken goochelen met de tijd omdat de kinderen vrij zijn. Hoe behoud je toch balans en laat je je niet meeslepen in de stress van de zomervakantie?

Tekst: Judice Ledeboer

De eerste stress ontstaat al tijdens de laatste dagen voordat je op kantoor eindelijk de deur achter je dicht kunt trekken. Dit moet nog gebeuren, dat moet nog gebeuren en misschien is het zelfs nodig om het werk tijdelijk aan een ander over te dragen. Een goede planning is daarbij noodzakelijk. Dit is prettig voor collega's en klanten met wie men te maken heeft. In de zomermaanden komt het namelijk geregeld voor dat werknemers met vakantie zijn en dat niemand weet hoe bepaalde zaken lopen omdat de verantwoordelijke werknemer niemand heeft ingelicht en niets heeft geregeld. Dit kan tot vervelende situaties leiden en het is niet nodig om collega's op te zadelen met onnodig werk. Goed plannen en zaken organiseren is dus een vereiste. Twee of drie weken van te voren al beginnen met werkzaamheden die iedere keer van stapel naar stapel worden gelegd afmaken en lopende zaken afronden geeft een opgeruimd gevoel. Als je dat niet doet ligt die stapel dossiers nog steeds geduldig op je te wachten en start je na je vakantie met zaken die niet afgerond zijn. Na een vakantie moet je juist met een 'leeg' bureau nieuwe dingen kunnen aanpakken. Dat geeft plezier in het werk en dan sleep je je niet naar het werk omdat het nou eenmaal moet. Een tip: neem bij terugkomst na de vakantie een of twee dagen de tijd om alles weer op een rijtje te zetten en plan vooral geen afspraken direct de eerste dag na de vakantie.

Een goede planning thuis is ook nodig voor de vakantieperiode aanbreekt. Als je naar het buitenland gaat moet je checken of de geldigheidsdatum van de paspoorten niet verlopen is. En zijn alle rekeningen betaald? Als je op het eiland blijft zijn er andere zaken die je van te voren moet regelen. Op Curaçao zijn iedere zomer allerlei vakantiebezigheden voor jongeren en je moet je kinderen op tijd inschrijven. Er zijn diverse mogelijkheden en er is voor ieder kind iets leuks te vinden.
Om volop van je vakantie te kunnen genieten is het handig om alles wat je van te voren moet doen op te schrijven zodat je niets vergeet. Als het zover is hoef je alleen maar het lijstje met punten door te nemen. Dit scheelt spanning.

De eerste dagen zal je nog niet kunnen genieten van de vrije dagen omdat je moet bijkomen van de laatste drukke dagen op kantoor. Even tijd nemen voor jezelf is altijd goed. Veel mensen plannen een reis naar het buitenland op de eerste vrije dag. Stijf van de spanning springen ze het vliegtuig in en stellen het moment van 'rust' nog even uit, maar dan, eenmaal op de plaats van bestemming zakken ze in elkaar van moeheid. Natuurlijk wil je zoveel mogelijk genieten van je vrije dagen en wil je direct met vakantie, maar de spanning die dat met zich meebrengt is niet goed. Op tijd beginnen met voorbereiden van een buitenlandreis, koffers pakken en niet alles tot het laatste moment bewaren helpt om met minder 'vakantiestress' van je vakantie te gaan genieten.

En dan is daar de eerste vrije dag. De eerste stap is om de werktelefoon uit te zetten of om de telefoon niet op te nemen als iemand van het werk belt en ook om de e-mail van het werk niet in te kijken. Wil je helemaal niet bereikbaar zijn dan moet je dat wel aan baas en collega's laten weten. Maar als je wel bereikbaar moet zijn kan je ook een of twee vaste tijdstippen op de dag uitkiezen waarop je e-mails en/of telefoontjes beantwoordt. Buiten die tijden zet je alle elektronische apparatuur gewoon uit.

Deze tips worden niet voor niets gegeven, want het is bekend dat er tijdens vakanties veel mensen ziek worden. Van moeheid, van de hitte, van het eten of een virusje dat ergens is opgepikt. Ziek van moeheid ontstaat door het loskomen van de werkstress die er in tijden van ontspanning uitkomt. Tijdens een vakantie kan je mentaal en fysiek actief blijven door veel te bewegen. Op het eiland zijn er diverse mogelijkheden om allerlei watersporten te beoefenen, zoals zwemmen, snorkelen, duiken of zeilen, roeien en kanoën. Of beklim de Christoffelberg weer eens.

Toch zijn werkende ouders na een vakantie ook weer blij dat de schoolvakanties voorbij zijn, want echt rust vinden is er voor werkende ouders nauwelijks bij. Ja, de dagen verlopen anders, er is een ander ritme, maar echt uitrusten, nee, dat is vrijwel niet mogelijk.

Ook de kinderen kijken weer uit naar school, want na al die weken vakantie zijn zij ook weer aan een bepaald ritme toe. Werk je en heb je geen kinderen of zijn de kinderen al het huis uit en je wilt van je vakantie genieten zonder te veel stress? Dan is het vooral belangrijk om in de vakantie andere dingen te doen dan dat wat je 'normaal' doet, want verandering van spijs doet eten en dat geeft weer nieuwe energie.

Ik wens iedereen alvast een hele fijne en ontspannen vakantie!

Over Management

Organiseren, ondernemen, managen en leidinggeven

Recapitulatie strategische piramide

In het algemeen zijn er drie algemene strategische concepten of wegen waarlangs organisaties hun doelen bereiken.

Tekst: Jan de Ruijter

De eerste algemene strategie is die van operational excellence. Organisaties die daarvoor gekozen hebben, leveren een combinatie van kwaliteit, prijs en aankoopgemak die anderen in hun sector overtreffen. Deze bedrijven zijn goed in uitvoering, operations zijn gestandaardiseerd, vereenvoudigd en strak gecontroleerd. Ze zijn geen product- of servicevernieuwers. Efficiency, productiviteit en schaalvoordelen uiten zich in lage prijzen. Ze bieden dus een lage prijs en betrouwbare service. Deze strategie wordt vooral gevolgd door franchisesystemen. Een organisatie die product leadership nastreeft is continu bezig met producten- en dienstenvernieuwing, is constant bezig met de introductie van nieuwe producten en creativiteit is een belangrijke drijfveer. Hun product is het beste en de klant is graag bereid daar iets meer voor te betalen.
Customer intimacy-organisaties leveren niet wat de markt vraagt, maar wat een individuele, specifieke klant wil. Ze zoeken naar het beste voor deze klant. Deze klant is koning en voorschriften, regels en procedures mogen worden genegeerd ten behoeve van de klant.

Andere veel gebruikte algemene strategieën zijn: de company laten investeren in verschillende typen bedrijven. Of in nieuwe generaties van producten ter vervanging van de verouderde modellen. Samenwerking zoeken met concurrenten zoals Apple en Microsoft. Het bedrijf een community maken voor alle medewerkers met onderlinge, sociale interactie, waar de werkplaats plezierig is, waar medewerkers geïnspireerd in plaats van bevolen worden, waar zij betaald krijgen naar gelang prestaties in plaats van voor posities, waar visie en missie de medewerkers inspireren, niet de angst. En werken aan een bedrijfscultuur waar mensen in kleine, gemachtigde teams werken.

We hebben in de afgelopen weken gezien dat de planningspiramide de onderwerpen missie, visie, positionering, doelen, en strategie (mvpds) bestrijkt, waarbij het vaak zo moeilijk gemaakte begrip strategie niets meer is dan het actieplan of plan van aanpak, dat verbonden is aan de vastgestelde doelen van een organisatie. Men mag ook het hele planningsproces de strategische piramide noemen die dan bestaat uit missie, visie, positionering, doelen en actieplan (mvpda).
Het terrein van strategie is één van de drie onderwerpen in managementland dat door veel adviesbureaus, hoofdkantoren en scholen voor bedrijfskunde nodeloos ingewikkeld wordt gemaakt, daarmee velen bij voorbaat afschrikkend. Zoals de lezers nu weten is de materie echter simpel en eenvoudig.
Sommigen geven er de voorkeur aan om het hele planningsproces te beginnen met een mission statement, de verklaring waarin staat waar het bedrijf goed in is, wat haar bestaansrecht is, waarom zij op de wereld is en daarvan uit, dus vanuit wat zij doet, de visie of het toekomstbeeld te bepalen. Hoe zij eruit wil zien over vijf of tien jaar, wie en wat wil zij dan zijn? Anderen hebben al gelijk een gedroomd toekomstbeeld, weten vanaf het eerste moment dat ze iets hebben dat de hele wereld over zal gaan, en gaan gelijk van een grootse visie uit en bepalen daarna wat de eerste stappen dienen te zijn en vormen dat tot hun missie.

De missie dient gevolgd te worden door een credo, lijfspreuk of motto en het verdienmodel van de onderneming. Vervolgens door een duidelijke opgave van het type bedrijfsvoering; als men meer stakeholders dan alleen maar de aandeelhouder erkent dient dat genoemd te worden. Richt men zich ook op de P van planet en handelt men duurzaam? Richt men zich op de P van people, op sociaal verantwoord ondernemen? Draagt men traditioneel vakmanschap hoog in het vaandel? En tot slot van het mission statement, de richtinggevende waarden zoals bijvoorbeeld de focus op kwaliteit, de klant, service en betrouwbaarheid. Het zijn enkele waarden die belangrijk zijn voor de buitenwereld en die nooit opgegeven zullen worden voor kortetermijnwinst.
Bij de positionering gaat het om de vraag, welke positie willen we in de markt, welke positie willen we in het brein van consumenten, hoe willen we bij hen bekend staan?
De doelen geven aan wat we in een bepaalde periode, bijvoorbeeld een kalenderjaar, willen bereiken en het actieplan geeft aan hoe we de gewenste resultaten denken te gaan bereiken.

Er is in een goede planningspiramide of strategische piramide geen plaats voor helaas veel gebruikte termen zoals waarden, values, kernwaarden, core values, tactics, tactical plans, aims en dergelijke begrippen. Bij het mission statement horen richtinggevende waarden, guiding principles en alle andere waarden behoren als gedragswaarden bij het hoofdstuk bedrijfscultuur. Tactics behoren niet tot de planningspiramide omdat het snelle acties betreft binnen een jaarplan en die acties zijn niet vooraf te voorzien en te plannen. Objectives zijn echte concrete doelen die volgens het acroniem SMARTER opgesteld moeten worden; goals zijn algemene, niet zo specifieke langetermijndoelstellingen, men spreekt van: 'My overall goals for the next few years are...'. In Amerika wordt het woord goals gebruikt in de betekenis van objectives en het is niet aan te raden het nog verder te compliceren door het woord aim, of aims, te gebruiken.

Zoals reeds beschreven in de voorgaande afleveringen bestaat het Excel-bedrijfsplan uit een verticale planningspiramide op een horizontale beleidsas. Om te helpen de organisatie te regelen, in te richten en te faciliteren zijn door organisatiedeskundigen managementmodellen opgesteld. Het gekozen managementmodel staat op die horizontale beleidsas. Het geeft de functies aan oftewel de voornaamste aandachtspunten van het management. Die worden de managementbouwstenen genoemd. We beschreven daar een aantal van. Het klassieke model bestond uit planning, organizing, staffing, leading, controlling, motivating. Het 7-S systeem propageert strategy, structure, staffing, (management) style, skills, systems, shared values. Het TQM-systeem bestaat uit strategic planning, customer focus, workforce focus, leadership, measurement, process management, results.

De allereerste managementmodellen vanaf het oeroude command & control tot aan het managementmodel van Peter Drucker uit 1954 en het hierboven aangehaalde klassieke model zijn in de huidige tijden van snelle en vele veranderingen te simplistisch en voldoen niet meer. Bij de verschillende, latere kwaliteitsmodellen van de Malcolm Baldrige Foundation en haar Europese en Nederlandse vertakkingen, EFQM en INK, werden helaas de managementbouwstenen en de aandachtsgebieden op de planningspiramide, volkomen door elkaar gehaald en het nieuwe Excel-bedrijfsplan maakt een correct onderscheid tussen de aandachtsgebieden op de verticale planningspiramide en de horizontale managementbouwstenen. In het Excel-systeem is bedrijfscultuur de fundering, de basis van alle activiteiten binnen de organisatie, en met dat onderwerp zetten we deze serie voort gelijk na de vakantieperiode wanneer de Ñapa weer verschijnt.

(Wordt vervolgd)

Jan G. de Ruijter is bedrijfsconsultant op Aruba. Reacties: janderuijter@yahoo.com

Business Agenda

Curaçao

27 juni: Connect & Co-operate
Internationale conferentie georganiseerd door het Knowledge Platform. Thema: Connect & Co-operate, The road to a successful Information Society. Lokale en internationale sprekers, waaronder auteur Lisa Gansky en vertegenwoordigers van de United Nations Committee on Trade and Development en de Caribbean Telecommunication Union.
Registratie: www.bantraha.com.
Meer informatie: rsvp@pbs.an of tel. 738-6299.

Tot 29 juni: inschrijven avondopleiding ITC
De Faculteit der Technische Wetenschappen (FdTW) van de University of Curaçao zal in het collegejaar 2012-2013 wederom starten met de avondopleiding ITC. De opleiding begint bij voldoende belangstelling op maandag 13 augustus. Geïnteresseerden kunnen zich tot 29 juni inschrijven

Voor meer informatie: Rinus Felipa (coördinator afdeling ITC van de FdTW), tel. 844-2180, email: r.felipa@una.an

Eerste maandag van de maand: TGIM
Thank God it's Monday is een informeel business happy hour. Iedere eerste maandag van de maand, maar nu op een nieuwe lokatie: De Netto Bar, Breedestraat, Otrobanda.
Van 17.00 tot 20.00 uur.

Aruba

29 juni: Women in Leadership Conference
Conferentie van ATIA en CMB over vrouwen en leiderschap. Sprekers: Gaytri Kachroo, Lisa Nichols en Suzanne Meldeau-Leonard.
Tijd: 08.00 - 16.00 uur
Locatie: Renaissance Conference Center
Meer informatie: (+297)582-7593, email: orders@womenleadaruba.com of http://womenleadaruba.com/blog/

Internationaal

25 juni: HSMAI Revenue Optimization Conference
Jaarlijkse conferentie van Hospitality Sales & Marketing Association International (HSMAI). Eendaags interactief programma met toonaangevende denkers en experts op diverse terreinen van revenue management. De laatste trends en 'best practices' en wat ze voor uw bedrijf kunnen betekenen. Georganiseerd door HSMAI's Revenue Management Advisory Board.

Locatie: Sheraton City Center, Baltimore, MD - USA
Meer informatie: www.revmanagement.org.

25 - 27 juni: Club and Hotel Controllers Conference
Georganiseerd door Hospitality Financial Technology Professionals (HFTP). De laatste ontwikkelingen op financieel gebied voor de hospitality industrie. Tegelijkertijd vindt ook de 2012 Hospitality Industry Technology Exposition and Conference (HITEC) plaats.
Locatie: Baltimore Convention Center, Baltimore, MD -USA
Meer informatie: www.hftp.org

26 - 27 juni: Travel Marketing Conference
Georganiseerd door de Association of Travel Marketing Executives (ATME). Leer de hedendaagse complexe realiteit begrijpen en er naar handelen. Creatieve, zinvolle en practische inzichten die direct toepasbaar zijn. Opening door Mark Bergsrud, Senior Vice President Marketing van United Airlines.
Locatie: W Hotel Chicago, Chicago, IL - USA
Meer informatie: www.atme.org

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Boeken

Bye bye consultant

Tachtig procent van alle veranderingsprogramma's mislukt. Hoe dat komt? Volgens Cees Min doordat organisaties te veel vertrouwen op achterhaalde modellen en prietpraat van externe adviseurs.

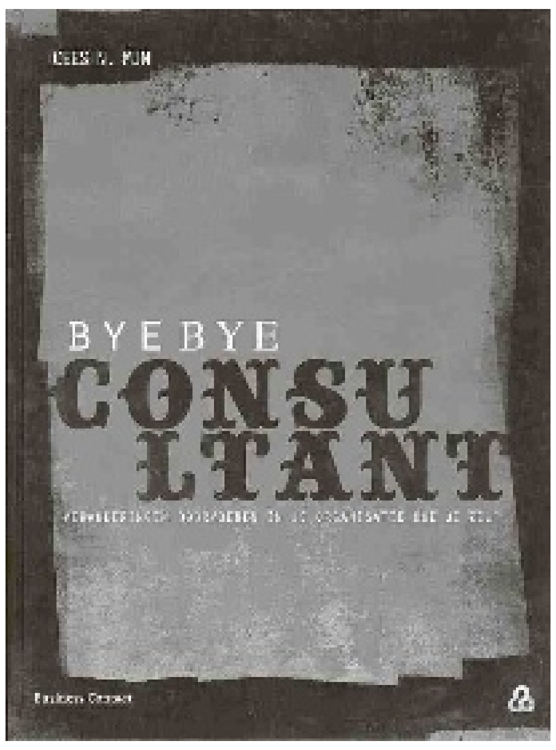

Zijn stelling is: alles wat u nodig hebt om uw organisatie te runnen hebt u al in huis. De vraag is alleen hoe u die kennis en ervaring organiseert. Top-down en met grote systemen lukt het zeker niet - deze tijden eisen van managers en leidinggevenden dat ze niet alles onder controle willen houden. Dat zal soms pijn doen, en dat laat Min de lezer in klare taal zien. Heilige huisjes worden niet gespaard.

De afrekencultuur van de laatste jaren heeft ieder eigen initiatief van medewerkers gesmoord, vindt Min. "Managers moeten minder controleren, maar de kennis en ervaring van medewerkers serieus nemen. Hen ruimte geven zichzelf te organiseren, eigenaar te zijn van verbeteringen. Hun eigen werkproces opnieuw inrichten, dat doen ze probleemloos binnen een dag. Nou, daar heeft een gemiddelde consultant echt weken tijd voor nodig."

Dit boek is als geen ander managementboek. Door middel van prikkelende stellingen en in-your-face illustraties dwingt Cees Min de lezer anders te gaan denken over organisatie, de manier van leidinggeven en wat hij moet doen (of niet moet doen) om weer echt tevreden en met plezier aan het werk te gaan. Het boek bestaat uit zestig korte columns, zonder kop of staart. "Het is een boek om doorheen te zappen", aldus Min.

Min, zelf consultant, kreeg na het verschijnen van zijn boek hordes collega's over zich heen. "De crisis hakt er al flink in bij consultants, en dan kom ik er nog eens overheen met een pleidooi om die adviseurs eruit te gooien. Tja, dat valt dan niet zo lekker." Het verbaast hem dat geen enkele consultant bereid is om de hand in eigen boezem te steken, om serieus na te denken over wat hij geschreven heeft. "Dat valt me tegen", zegt de auteur.

Cees Min (1955) bekleedde diverse directiefuncties in verschillende landen. Hij is gastdocent op Nijenrode, aan de Erasmus Universiteit en MIT te Boston. Hij coördineerde onder meer promotieonderzoek rond de vraag waarom verandermanagement zo vaak teleurstellende resultaten oplevert.

Titel: Bye bye consultant, Veranderingen doorvoeren in je organisatie doe je zelf!
*Auteur: Cees Mi*n
*Uitgever: Business Contac*t
*EAN: 978904700234*5

Milieu

'Mangroves de toekomst'

Om de snelle afkalving van de mangrovebossen in Azië tegen te gaan, wordt het beheer ervan steeds vaker overgedragen aan lokale gemeenschappen. De bossen spelen een belangrijke rol in de strijd tegen klimaatverandering en een stijgende zeespiegel.

Het Filipijnse eilandje Ang Pulo, in de Zuid-Chinese Zee, is niet groter dan 7,5 hectare. Het is bedekt met mangroves, zoutbestendige bomen en struiken met dikke wortels. Lucena Duncan (46) gaat er vaak heen in haar bamboebootje, nadat ze voor haar geiten heeft gezorgd. Ze is tegenwoordig natuurbeschermer en gids, samen met haar buren.

"Vroeger wist ik alleen dat het een bron was van brandhout en eten – slakken", zegt ze. "Maar door een training heb ik geleerd dat het een rijkere plaats is als we ze beschermen."

Lokaal beheer
Er heeft een grote verandering plaatsgevonden sinds 2009, niet alleen in de Filipijnen. Door heel Zuidoost-Azië hebben organisaties de lokale gemeenschap ontdekt als een voorhoede in de strijd om het behoud van de mangrovebossen. Er is nog zo'n 63.000 vierkante kilometer van over.

"In heel Azië worden gemeenschappen die dichtbij de bossen leven steeds meer ingeschakeld om ze te beheren en te beschermen", zegt in Bangkok Simmathiri Appanah, van de VN Voedsel- en Landbouworganisatie FAO. Dorpen, scholen en zelfs bedrijven worden erbij betrokken. De nieuwe formule is ook economisch gunstig voor de bevolking, vaak worden ze zelfs mede-eigenaren van de grond. "Het is beter dan het eerdere beleid waarin vooral de nationale regeringen dominant waren, en de plaatselijke bevolking werd genegeerd."

Zo zorgen middelbare scholieren in Indonesië voor natuurgebieden aan de kust bij de school. Het land herbergt 62 procent van alle mangrovebossen die de ASEAN-regio rijk is. Onder de naam Groene Gemeenschap planten ze mangroves, samen met een aantal partners.

In Maleisië zijn mangrovekwekerijen opgezet, met steun van een bank. Dit resulteerde in een alternatieve bron van inkomsten voor de gemeenschappen. In Singapore krijgen kinderen les over de waarde van mangroves.

Flora en fauna
"Een derde van alle mangrovebossen, koraalriffen en zeegrasgebieden ligt in het ASEAN-gebied", zegt Rodrigo Fuentes, directeur van het ASEAN-Centrum voor Biodiversiteit. "Deze ecosystemen hebben de hoogste concentratie mariene flora en fauna ter wereld."

Dat levert niet alleen kansen op voor miljoenen mensen om inkomsten te genereren. Mangrovebossen hebben ook een waarde die niet in geld is uit te drukken. Ze vormen een belangrijke buffer om stormen en vloed op te vangen, en beschermen het land tegen de zeespiegelstijging. Daarnaast kunnen de bossen veel koolstof uit de atmosfeer opnemen, het is een enorme 'carbon sink', aldus wetenschappers.

Deze waarde wordt helaas nog niet overal erkend, geeft Simorangkir toe. Het areaal loopt nog steeds terug met 1500 vierkante kilometer per jaar, 600 vierkante kilometer in Zuidoost-Azië. Het wordt gekapt voor brandhout, houtsnippers en planken, en om plaats te maken voor garnalenkwekerijen. "Slechts 1 procent wereldwijd wordt beschermd", aldus Simorangkir.

Daarom leidt Duman studenten en weekendtoeristen rond in Ang Pulo, om te laten zien waar de gekapte mangroves zich weer aan het herstellen zijn. "Er zijn weer meer krabben en garnalen en meer dan twintig vogelsoorten", zegt ze. "Deze mangroves zijn onze toekomst."

Ontwikkeling

Jaarlijkse vredesindex:

'Wereld iets vrediger'

Ondanks de hoge graad van militarisering en de brede betrokkenheid bij externe conflicten van de Verenigde Staten, zou de wereld er vorig jaar iets vreedzamer op zijn geworden. Dat zegt een rapport van het Instituut voor Economie en Vrede dat deze week in Washington werd gepresenteerd.

Het jaarlijkse rapport dat een Globale Vredesindex (GPI) opmaakt, werd voor de zesde keer uitgebracht door het Instituut voor Economie en Vrede, een onpartijdige onderzoeksorganisatie in Washington. Het biedt een overzicht inzake de rust of onrust die er wereldwijd heerst.

De Verenigde Staten (VS) zakten acht plaatsen, naar nummer 88 van de 158, vooral te wijten aan hun hoge graad van militarisering en hun betrokkenheid bij externe conflicten, wat niet in direct verband staat met een hogere graad van vrede, aldus het rapport.

Stappenplan
Rekening houdend met 23 indicatoren in 158 landen, zag de GPI 'verbeteringen in de algemene scores in alle regio's' met uitzondering van het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Door de onrust rond de Arabische Lente, die negatief scoorde in de GPI-statistieken, werden de Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara niet gerangschikt als minst vreedzame regio ter wereld.

De vijf grootste dalers liggen in de regio waar de Arabische Lente zich afspeelde. Syrië kende de grootste achteruitgang en daalt met 31 plaatsen tot op nummer 147.

Net zoals de afgelopen twee jaar was Somalië opnieuw het minst vreedzame land, terwijl IJsland als meest rustige plek ter wereld werd aangeduid.

Tijdens de onthulling van het rapport zei voormalig medewerkster van het ministerie van Buitenlandse Zaken Anne-Marie Slaughter dat de objectieve structuur van de GPI helpt om uit te zoeken hoe vrede precies gedefinieerd moet worden. "De index gaat verder dan het bijhouden van de afwezigheid van conflicten", zei ze. "De definitie die wij hanteren is het ontbreken van angst voor geweld."

Voor de eerste keer dit jaar bevat de GPI een nieuwe ranking: de Positieve Vredesindex die zich eerder richt op factoren die bijdragen aan de veerkracht van een land.

De acht factoren die deel uitmaken van de Positieve Vredesindex zoals hoge niveaus van onderwijs, weinig corruptie, een goed functionerende overheid en de rechtvaardige verdeling van middelen, worden door het Instituut voor Economie en Vrede beschreven als een stappenplan richting vrede.

Wederom was Somalië het minst vreedzame land.

Slechte vredesbouwers
Helaas heeft de belangrijkste speler in deze oefening naar meer vrede, de VS, bewezen om grotendeels niet in staat te zijn een manier te vinden die leidt tot een vreedzame samenleving, stelt het rapport. Na bijna tien jaar natievorming die geleid wordt door de VS, bevinden zowel Afghanistan als Irak 'zich nog steeds op de bodem van de GPI'.

Volgens Emily Cadei, een verslaggever voor het Amerikaanse Congres, blijkt de Amerikaanse betrokkenheid in het buitenland slecht voor twee GPI-bevindingen.

Ten eerste merken de GPI-onderzoekers een daling van staat-tot-staat-conflicten, maar wel een stijging van intern geweld. Ten tweede, zoals eerder opgemerkt, correleert de hoeveelheid geld die de staat uitgeeft aan militaire interventies, met lagere niveaus van vrede.

"Het feit dat interne conflicten stijgen is slecht nieuws, omdat de VS niet is uitgerust om met dergelijke vormen van geweld om te gaan", meent Cadei. "Verder is het feit dat de militarisering negatief gecorreleerd is met vrede niet doorgedrongen in de VS. Daar heerst bij de regering nog altijd de overtuiging dat vrede pas komt na krachtig ingrijpen."

Lawrence Wilkerson, een voormalige kolonel van het Amerikaanse leger zei deze week nog dat deze manier van denken teruggaat tot het Koude Oorlogparadigma. "De nieuwe index toont aan dat de VS meer opletten moet zijn op wat we doen in andere landen. Al 50 jaar hebben we bewezen dat we verdomd slecht zijn in vredesopbouw."

Werk&Gezondheid

De bedrijfs- en verzekeringsarts

De Vereniging voor Verzekerings- en Bedrijfsgeneeskunde werd 30 november 2006 opgericht en bestaat uit verzekerings- en bedrijfsartsen en buitengewone leden (huisartsen) met een grote affiniteit op het gebied van verzekerings- en bedrijfsgeneeskunde. De leden van de vereniging zijn werkzaam op Curaçao en op Bonaire.

Tekst: AVVB

Ook na het ontstaan van het land Curaçao is de vereniging 'Antilliaanse' Vereniging voor Verzekerings- en Bedrijfsgeneeskunde blijven heten. Dit daar de leden van mening zijn dat ook verzekerings- en bedrijfsartsen uit andere landen uit de regio lid kunnen worden.

De AVVB is de wetenschappelijke vereniging van en voor artsen werkzaam in de sociale geneeskunde. De vereniging heeft de ambitie de sociale geneeskunde sterk te positioneren in het veld, zowel bij de werknemers, werkgevers, vakbonden en de overheid. De vereniging wil dit onder meer bereiken door ontwikkeling van beleid, het optimaliseren van de kwaliteit van de sociale geneeskunde met aandacht voor voortgaande ontwikkeling van het vak.

Doelstellingen
De AVVB heeft als doel het bevorderen van de arbeids-, verzekerings- en bedrijfsgeneeskunde in de ruimste zin als beroepsuitoefening. Het bevorderen van de professionele belangen van haar leden en anderen werkzaam op het gebied van de arbeids-, verzekerings- en bedrijfsgeneeskunde. Het bevorderen van het goed functioneren van haar leden.

- De vereniging tracht haar doelen te bereiken door:
- Het organiseren van activiteiten en het bestuderen van onderwerpen die het doel van de vereniging betreffen.
- Het organiseren van ledenvergaderingen.
- Het bevorderen dat alle artsen werkzaam in het vakgebied relevante nascholing volgen.
- Het onderhouden van communicatie zowel naar de leden (intern) als extern.
- Het zich in verbinding stellen met andere artsenverenigingen zowel lokaal als in de regio.
- Het publiceren over onderwerpen binnen het vakgebied verzekerings- en bedrijfsgeneeskunde.
- Het uitbrengen van adviezen op het door de vereniging bestreken gebied.
- Het opstellen van richtlijnen ten behoeve van het optimaal uitvoeren van de verzekerings- en bedrijfsgeneeskunde.
- Het adviseren op het gebied van arbowetgeving.

Bedrijfs- en verzekeringsarts
De bedrijfsgeneeskunde en de verzekeringsgeneeskunde zijn specialisaties van vier jaar, na afronding van de studie geneeskunde.
De titels bedrijfsarts en verzekeringsarts zijn wettelijk voorbehouden aan geregistreerde medisch deskundigen die opgeleid zijn op het gebied van arbeid en gezondheid. Ze zijn geregistreerd in het (Nederlandse) register voor sociaalgeneeskundigen. Voor het behoud van deze registratie dienen ze te voldoen aan de vereiste nascholingsverplichting.

De bedrijfsarts
De belangrijkste aandachtsgebieden van de bedrijfsarts zijn het voorkomen en het beperken van gezondheidsschade in relatie tot het werk en het behoud en herstel van arbeidsgeschiktheid.
Hij draagt dus zorg voor de gezondheid, de veiligheid en het welzijn van werknemers binnen hun organisatie.
Hiertoe richt hij zich niet alleen op de individuele werknemer, maar ook op de bedrijfspopulatie als geheel. Onder meer begeleidt hij de zieke werknemer naar reïntegratie in het werk en spoort daarbij mogelijk ziekmakende factoren op. Ook adviseert hij de werkgever met betrekking tot de zorg om de arbeidsomstandigheden (de zogenaamde arbozorg), inclusief het verzuim- en reïntegratiebeleid.
Andere taken van de bedrijfsarts zijn het verrichten van functiegerichte medische keuringen en (periodiek) arbeidsgezondheidskundig onderzoek.

De verzekeringsarts
Binnen de verzekeringsgeneeskunde zijn er twee soorten specialisaties. Enerzijds de verzekeringsarts die werkt voor (particuliere) verzekeraars en die beoordelingen doet en medische adviezen geeft in het kader van de specifieke voorwaarden van de verzekering. Anderzijds de verzekeringsarts die werkzaam is bij uitvoeringsinstanties (van sociale wetgeving). Hier beoordeelt de verzekeringsarts de mate van arbeidsongeschiktheid binnen de kaders van de geldende (sociale) wet- en regelgeving. De verzekeringsarts heeft behalve contact met de betrokken werknemer ook contact met de werkgever en zo nodig met de behandelaars van de werknemer.
Vaak vindt de beoordeling van de mate van arbeidsongeschiktheid door de verzekeringsarts plaats als iemand langdurig arbeidsongeschikt is, maar het kan in het kader van specifieke wetgeving ook voorkomen bij werknemers die kort verzuimen. Hier is er dus een overlapping tussen het werk van de bedrijfsarts en de verzekeringsarts. Op Curaçao zijn de meeste verzekeringsartsen werkzaam bij de SVB en hier doen ze zowel beoordelingen van kort en langdurig verzuim als de werkzaamheden van een medisch adviseur in het kader van de ziektekosten (uitvoering van de Landsverordening Ziekteverzekering en de Landsverordening Ongevallenverzekering).

Namens de AVVB zal iedere maand een lid een informatief artikel schrijven over een specifiek medisch onderwerp in relatie met het werk. Als u vragen heeft naar aanleiding van dit of volgende artikelen, dan kunt u contact opnemen met de AVVB via email avvb.secretariaat@gmail.com.

MKB

Webwinkels

Een webwinkel is een onderdeel van wat we tegenwoordig kennen als E-commerce of elektronische handel. E-commerce is simpelweg het kopen en verkopen van diensten en/of producten via het internet. Het kopen via webwinkels groeit jaarlijks fors. Op sommige gebieden zoals reizen en het kopen van boeken overtreft het aantal aankooptransacties via webwinkels die van de traditionele winkels.

Tekst: Stimul-IT

Deze webwinkels worden vaak gebruikt voor kooporiëntatie (prijsvergelijking, merk en model) waarbij de koop niet per se via het internet hoeft plaats te vinden.
Een webwinkel heeft verschillende voordelen die een traditionele winkel niet heeft.

Enkele van deze voordelen zijn bijvoorbeeld:

• Lagere bedrijfskosten (administratiekosten)
• Een webwinkel is altijd open (24 uur per dag, 7 dagen per week)
• De klant kan veel informatie via een webwinkel verkrijgen.
• Betere inventariscontrole.

Om een webwinkel te beginnen moet u over de volgende vereisten beschikken. Ten eerste hebt u een website nodig. Daarnaast hebt u ook een betalingssysteem nodig waarmee klanten via uw webwinkel kunnen kopen en betalen. Het betalen bij een webwinkel gebeurt vaak door gebruik te maken van een creditcard. Het is misschien een goed idee om op het moment van kopen, gebruik te maken van een 'shopping cart'. U kunt een 'shopping cart' vergelijken met een winkelwagen waar een klant zijn producten in stopt en na het winkelen voor het totale bedrag afrekent.

De verschillende onderdelen van een webwinkel

Website
Het eerste wat u nodig hebt om met een webwinkel te kunnen beginnen is een website. Via deze website kunnen de klanten informatie verkrijgen en producten en/of diensten kopen.

De volgende onderdelen zijn nodig om een website te bouwen en te onderhouden:
Domeinnaam. Wat een straatadres voor een traditionele winkel betekent, is bij een webwinkel de domeinnaam. De domeinnaam is het internetadres waarop uw webwinkel gevonden wordt.

Webhosting. U hebt ergens ruimte nodig voor het opslaan van informatie, afbeeldingen of andere gegevens die toegankelijk is via uw website. Om snelheid en veiligheid te kunnen garanderen en ervoor te zorgen dat een webpagina of een website altijd beschikbaar is, worden deze gegevens opgeslagen bij een hostingbedrijf.

Website-ontwikkeling. U kunt zelf uw website bouwen of dit uitbesteden aan een website-ontwerper.

Onderhoud. Uw website moet zodanig opgebouwd zijn dat u deze regelmatig kunt onderhouden en bijhouden. Dit is noodzakelijk om uw website toegankelijk en actueel te houden.

Internet Merchant account
Dit hebt u nodig als u de mogelijkheid aan uw klanten wilt bieden om met een creditcard bij uw webwinkel te betalen. Een bankinstelling kan u hiermee helpen. Om gebruik te kunnen maken van deze dienst, moet u verschillende documenten inleveren bij de bank waaronder een businessplan en de statuten van uw bedrijf.

Payment gateway
Dit is belangrijk om voor een veilige route te zorgen tussen de webwinkel en het netwerk dat de betalingen van de webwinkel afhandelt. Meestal zorgt een bank voor beide producten. De 'Internet Merchant account' en de 'Payment Gateway'.

Shopping cart
Een 'shopping cart' is niet noodzakelijk maar het maakt het winkelen bij een webwinkel gemakkelijker en overzichtelijker. U kunt een 'shopping cart' vergelijken met een winkelwagen bij een supermarkt. Het is een soort lijstje dat de klant gebruikt om al zijn inkopen aan toe te voegen en om later een totaal bedrag te betalen. Een 'shopping cart' helpt de webwinkelier zelf ook bij het monitoren van de verkochte producten (inventaris).

Andere betalingsalternatieven
Behalve de eerder genoemde online-betaalmethodes, hebt u tegenwoordig ook andere alternatieven.

Momenteel is er ook een aantal bedrijven dat bepaalde online-betaalmethodes aanbiedt zodat u geen Internet Merchant account en Payment Gateway nodig hebt. Een van de meest bekende is Paypal. Paypal biedt een online-betaalmethode waarbij de klant zijn bankrekening of creditcard aan zijn Paypal-rekening koppelt. Als de klant online betaalt moet hij alleen zijn Paypal-gegevens invullen en Paypal zorgt voor het afhandelen van de betaling. De webwinkelier heeft geen direct contact met het creditcard-bedrijf of de bank van de klant. Paypal is degene die zich hiermee bemoeit en de webwinkelier ontvangt de betaling via Paypal.

U kunt Paypal vergelijken met een soort tussenpersoon die uw betalingen afhandelt en het geld naar u toestuurt. Paypal handelt direct met het creditcard-bedrijf of de bank. De webwinkelier hoeft alleen een Paypal-rekening te openen en aan te geven waar hij de betalingen wil ontvangen, bijvoorbeeld op een bankrekening.

Een webwinkel heeft veel voordelen vergeleken met een traditionele winkel. Voordat u een webwinkel begint moet u een goed businessplan hebben. Ook moet u rekening houden met al de nodige onderdelen zodat u een goede webwinkel kunt bouwen en onderhouden.

Beantwoord een vraag over dit artikel
op www.stimul-it.com
en kom in aanmerking voor leuke prijzen!

Voor meer informatie over hoe u een webwinkel kunt beginnen, neem contact op met Stimul-IT via telefoon 738-6299 of kom even langs bij Schottegatweg Oost 82-84 (Baroud Center).

De Ritz in Scharloo:

IJsfabriek wordt dorp

Er is al jaren geen ijs meer te krijgen in de Ritz-ijsfabriek, maar de culturele schoonheid van de locatie is bewaard gebleven. De oude ijsfabriek staat in Scharloo, een plek in Willemstad waar de geschiedenis in stilte rust en de schitterende panden hun eigen geheimen bewaren.

Tekst: Marja Berk Foto's: Ken Wong

De grote opbloei van Scharloo begon in de jaren zeventig van de 19e eeuw. De Joodse handelselite van Punda bouwde in die periode majestueuze villa's aan de Scharlooweg, vooral aan de zuidzijde en het werd het rijkste deel van de stad. Echter, de nieuwe generatie verhuisde naar de modernere buitenwijken en de villa's raakten in verval. Dat bracht ook op andere terreinen een neerwaartse ontwikkeling met zich mee. Daklozen, verslaafden en prostituees bevolkten de buurt en vonden in de lege, vervallen Scharloohuizen hun eigen paleisje. Maar het tij keerde en eind jaren tachtig van de vorige eeuw werden de eerste verbluffende resultaten van restauratie zichtbaar.

Hans Robben, projectontwikkelaar in hart en nieren, liet in 2004 zijn oog vallen op de voormalige ijsfabriek in Scharloo. "Het gebouw stond er desolaat bij, op een enorm terrein. De ijsfabriek was failliet en volstrekt verpauperd. Alles was kapot en vreselijk smerig. We hebben het schoongemaakt en ik kwam voor een moeilijke keuze te staan. Platgooien of opnieuw opbouwen. Ik kreeg van vele kanten het advies om het plat te gooien, maar ik kan redelijk eigenwijs zijn. Door een vader, die na vele jaren met zijn zoontje een ijsje kwam halen, besloot ik het weer op te bouwen. Die fabriek moest bewaard blijven! Die man deed me beseffen dat er zoveel historie in het pand school."

Robben, geboren in Tilburg, doorliep daar de middelbare school, maar ging op zijn zestiende al aan het werk. Hij blijkt een veelzijdig man. Als student fiscaal recht werkte hij in de horeca en was taxichauffeur. Als privéchauffeur van de directrice van de Felicitatiedienst in Nederland, leerde hij de kneepjes van het vak in marketing en sales. "Toen wist ik: ik word geen advocaat of jurist, ik ga de sales in." Tijdens zijn studietijd had hij al twee bedrijfjes met elf man personeel. "Ik kan verder niks, maar het verkopen zit me in het bloed", lacht hij. Het was echter niet genoeg en Robben pakt zijn boeltje op om naar Australië te verhuizen. "Ik had al redelijk veel van de wereld gezien maar Australië trok me erg. Eigenlijk ben ik naar dat land verkast uit nieuwsgierigheid en besloot nooit meer terug te keren." Hij vertegenwoordigde twee Nederlandse bedrijven in dat immense land, maar besloot dat dit niet voldoende was. Op 28-jarige leeftijd opent hij een tweede kantoor in Singapore; het was voor hem een logisch gevolg. "Maar van dat alleen pionieren word je niet veel wijzer. Je moet altijd goede mensen om je heen hebben waar je van kunt leren. Van marketeer tot econoom of technicus."

Dat inzicht deed hem toch terugkeren naar Nederland om bij Delft Instruments aan de slag te gaan. De taak om 10 miljoen aan sales binnen te halen, lukte hem. Uiteraard. "Maar door de val van de Berlijnse muur was het gedaan met de militaire business. Op verzoek van het bedrijf vertrok ik naar Azië om daar een kantoor in de medische divisie op te zetten. In Singapore heb ik de omzet aldaar verzesvoudigd." Zonder arrogant te willen zijn stelt hij: "Als je mij op pad stuurt, haal ik de order binnen, zo eenvoudig ligt dat. Sales zit in mijn genen, maar vraag me niet de administratie te doen. Daar ben ik niet goed in." Verbluft maakt hij kennis met internet. "Sales via een laptop, mijn hemel, dat was natuurlijk een ongekende mogelijkheid. Mij werd verzocht voor het bedrijf QCS de markt in Amerika aan te vallen en dat heb ik twee jaar gedaan. Bracht het naar de beurs, in die dagen was de sky de limit." Nadat hij dit kunstje in Nederland voor een andere organisatie (in 1998) weer herhaalt, was Robben het in 1999 zat. "Ik had zo hard gewerkt, zeven dagen in de week, dag en nacht, dat ik er helemaal klaar mee was. Doodmoe." Hij kocht een schip en vertrok. Voor hoe lang wist hij niet. "Als je financieel onafhankelijk bent, bestaat er geen tijdslimiet." In vier jaar tijd ontdekt hij al varend het Caribisch gebied en blijft, het varen moe, uiteindelijk steken op Curaçao. "Samen met een vriend heb ik een internetplatform opgezet en huurde een kantoorpand op Scharloo." We komen in de buurt van de Ritz, merk ik. "Het bedrijf liep toch anders dan ik dacht", vervolgt Robben. "In 2004 kocht ik die ijsfabriek en startte de renovatie."Er werden prachtige, kleurrijke units gebouwd waarin onderdak werd geboden aan Nederlandse stagiaires. De locatie in Scharloo was geweldig. Feesten en partijen, barbecues, het kon in die tijd niet op."

Maar zijn boot bleef aan hem trekken en hij luisterde gehoorzaam. Robben neemt een zakelijke pauze. "Zo'n schip is ideaal. Als je zoveel over de wereld hebt gereisd en gewoond, vind je eigenlijk nergens meer een echte thuisbasis. Met een boot gooi je het anker uit waar je maar wilt. In 2009 keerde ik weer terug op Curaçao", aldus Hans Robben. Op dat moment besluit hij de stagiaireperiode op het Ritz-terrein te laten voor wat het is. "Het was leuk, maar zo'n locatie ontgroeit op enig moment dat niveau. Dat klinkt niet aardig maar ik wilde meer stijl en klasse brengen in The Ritz." Toevallig kwam de Amerikaanse Universiteit voorbij die een locatie zocht op Curaçao met huisjes voor de studenten. "Met alle respect, maar Amerikaanse studenten zijn toch heel anders dan Nederlandse stagiaires, serieuzer. Uit Nederland komt men om praktijkervaring op te doen, Amerikaanse studenten blokken zeven dagen in de week." Alle huisjes die er al stonden werden verbouwd naar een hoger niveau. Zo werden er airco's en keukens aangebracht. En Robben zit niet stil. "Die Amerikaanse periode, om het zo maar even te noemen, wordt ook weer afgesloten. Ik vind het belangrijk om toeristen en zakelijke bezoekers te ontvangen. Mensen, die niet alleen voor zon, zee en strand komen, maar zich ook verdiepen in de cultuur van het eiland. Dan is Scharloo natuurlijk een perfecte plek om te verblijven. Het zijn nu studio's, van alle gemakken voorzien. We zijn er in januari mee begonnen en het is super succesvol!" Ondanks de bijzondere ambiance is overnachten in een studio van The Ritz financieel goed te doen. Voor een overnachting wordt 65 dollar neergeteld voor de standaard studio.

Hans Robben en Sharon Maas, de nieuwe burgemeester van The Ritz.

Robben renoveerde hal na hal op het terrein, maar zorgde ervoor dat de gebouwen identiek aan de geschiedenis bleven. "Ik liep door de puinzooi en besloot dat er absoluut iets moois van te maken was. Dit is toch veel leuker dan een pand kopen en het simpelweg een ander kleurtje geven?" Is hij niet weer zat? "Nee, zeker niet. Ik vind het prikkelend. Volgens een oude man, die ik goed ken, moest ik elke twee jaar nieuwe prikkels krijgen, anders zou ik ongelukkig worden. Hij had gelijk. Ik vind het uitdagend om me telkens met een andere materie bezig te houden." Dat blijkt uit het feit dat Robben weer geheel nieuwe plannen heeft met The Ritz Officepark. Wat die plannen zijn, houdt hij nog even voor zich. "Je ziet het over een tijdje wel", zegt hij geheimzinnig.

Wie denkt dat zijn grote hobby geen aandacht meer krijgt, heeft het mis. Robben zucht. "Ja, ik blijf een man. En die wil altijd groter en meer. Grotere auto, groter huis. Dus ook een groter schip. Ik was al aan het zoeken, maar liep een architect tegen het lijf die me adviseerde mijn eigen schip te laten verlengen. Dat gebeurt dus nu in Nederland en volgende maand is het klaar. Gegroeid van 22 naar 25,5 meter en opnieuw opgebouwd. Ik ben dus nu voor honderd procent tevreden en dat was tachtig procent."

Hans Robben heeft altijd op het terrein gewoond en was de burgemeester van 'The Ritz '. Daar kwam verandering in door de komst van Sharon Maas. Zij is, 28 jaar oud, sinds kort de nieuwe burgemeester en woont nu in de ijsfabriek. "Dat was een voorwaarde voor de nieuwe functie", lacht Robben. "Je kunt geen burgemeester zijn van Lutjebroek en in Hoorn wonen, bijvoorbeeld." Maas kwam door een training en de daarbij behorende overnachtingen, in aanraking met The Ritz. Ze viel als een blok voor het 'dorp'. "Ik voelde me onmiddellijk thuis en werd op het spoor gezet van de vacature. Tijdens mijn gesprek met Hans klikte het meteen en ik werd aangenomen. Het is een leuke baan met veel verantwoordelijkheden. Ik wil uitbreiden, groeien en ik vind dat er nog wat verbeterslagen te maken zijn." Als voormalig sales consultant zal deze dame ongetwijfeld zien wat er nog ontbreekt of beter kan. Onder leiding van Robben, dat wel. Robben: "Het was moeilijk het operationele stuk achter me te laten, maar ik houd me nu meer bezig met de verdere ontwikkeling van het terrein." Zijn plannen houden niet op. Naast de verrassing die ons over een tijdje te wachten staat, denkt Robben al weer verder in de toekomst. "Deze Ritz-formule, dit dorpje, trekt veel mensen aan. Het brengt het leven terug in Scharloo. Er is nog zoveel te doen, er kan nog veel meer functionaliteit gebracht worden. Eigenlijk zoals het hoort in een echt dorp. Mogelijkheden genoeg, het terrein beslaat een hectare."

Robben heeft zijn huisvesting in het dorp verlaten om plaats te maken voor Sharon Maas. En nu? "Ik ga op mijn hobby wonen. Het schip is bijna klaar en binnenkort vertrek ik naar Nederland voor de proefvaart. Daarna vaar ik in september met mijn levenspartner Christine naar de Canarische eilanden, steek dan met wat bemanningsleden de oceaan over en kom terug naar Curaçao." Hans Robben, de bevlogen ondernemer. Hij zal ongewijfeld een behouden vaart krijgen. In alles.